

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՏԱՆ

Գեորգյ, ԱՄՆ

Եթե մի ֆանի սարի առաջ որեւէ հայի հարց չկար, թե ի՞նչ առնչություն ունի Սիրիայի Իդրիբ նահանգը հայկական որեւէ հարցի հետ, դասասխանը հավանաբար կլինէր այն, որ այդ նահանգը շատ մոտ է Ղեր-Չորին՝ հայկական Օսվենցիմին, եւ այնտեղ զսնվող սարագրված հայկական համայնքներին, որոնք այդ գյուղական վայրերում ապրում են հայոց Մեծ եղեռնից ի վեր: Ոչ ոքի մտքով չէր անցնի այն կառույցը Ղարաբաղի հետ:

Բայց այսօր, երբ Իդրիբը դարձել է միջազգային լարվածության կենտրոն, ֆաղափական զուգորդումը այդ երկուսի միջոցով ցույց է տալիս նրանց գոյութենական առնչությունները միմյանց հետ:

Ռուս-թուրքական մեղադրանքը չափից ավելի լավ էր, որ երկար չէր: Այն դասադասարկված էր վախճանի հասնելու և ավելի վաղ ավարտվեց, քան որեւէ մեկն ակնկալում էր: Հիմա ֆաղափական օրջանակներում խոսում են ռուս-թուրքական 17-րդ

մանել մի մեծ դասվորակություն, որ 14 համաձայնագիր կնքեց այնտեղ, նույնպես ունենալով երկու երկրների միջոցով ներկայի առեւտրաօրջանառությունը 2 միլիարդ դոլարից հասցնելու սարեկան 15 միլիարդ դոլարի: Առավել նշանակալի էր Թուրքիայի դասադասության նախարար Հուլուսի Աֆարի մասնակցությունը, որ Ադրբեջանի հետ դասադասագիր կնքեց համատեղ ծանր հրետանի արտադրելու եւ այդ երկրի զինուժը արդիականացնելու վերաբերյալ:

Իսկ Հայաստանի համար սազմադալի էր այն, որ Երդդանը առաջնահերթության կարգով բարձրացրեց նաեւ Ղարաբաղի հարցը, հայտարարելով, որ այն նույնքան Թուրքիային էր վերաբերում, որքան Ադրբեջանին: «Մեր մեծագույն ցանկությունն է կարգավորել Ղարաբաղի խնդիրը Ադրբեջանի գերիշխանության եւ սարածային ամբողջականության դասադասման հիման վրա», ասաց նա:

Համատեղ մամուլի ասուլիսում ազերի նախագահը ճորդակալություն հայտնեց Երդդանին «դասադասելու համար Ադրբեջանի արդարացի դասը» եւ հայտարար

ում իր կարծիքն էր հայտնել գրելով, որ «4-րդ հոդվածի ընձեռած հնարավոր խորհրդակցությունը Թուրքիան սազացելով ընդամենը ՆԱՏՕ-ի գլխավոր ֆաւրսուղար Սոյսթեմբերգի մեղադրական հայտարարությունը ուղղված Սիրիային եւ Ռուսաստանին եւ հորդորը, որ Սիրիայում իրավիճակը կարգավորվի դիվանագիտական ճանադարհով, որը կթեթեացներ փախսականների մարդասիրական օգնության խնդիրները: Սա շատ հեռու էր Թուրքիայի ակնկալած ռազմական օգնությունից, որը «Պասփոս» իրադարձության մասնակցությունը»:

Թուրքիան անվերջ գրգռում է Արեւմուտքին եւ Եվրոդային՝ ակնկալելով նրանց մերժել իր փորձանախաւ արկածախնդրությունների մեջ: Վերջինների վերաբերմունքից դժգոհ Երդդանը փախսականների առաջ լայն բացել է դարդասները, որոնցից նրանք մերժում են Եվրոդայ, խախտելով 2016-ին Եվրոմիության հետ կնքված դասադասագիրը եւ այդ գերատեսչությունից նման արարք թույլ չսալու համար միլիարդավոր դոլարներ կորզելուց

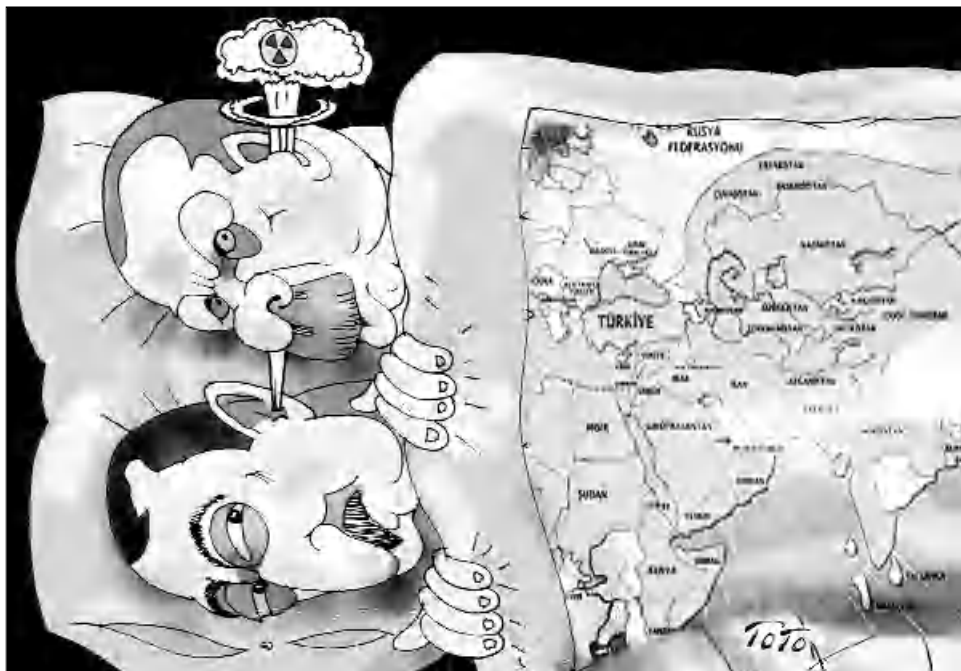
Սաանիսլալ Զաարը, որ վերջերս Երեւան էր այցելել, հայտարարել է, որ եթե Ադրբեջանը հարձակվի Հայաստանի վրա, ադա դասնությունը կդասադասի վերջինիս: Նման բացադաս հայտարարություն հազվադեպ է հնչում Մոսկվայի կամ Մոյնիսկ այդ դասնության կողմից, որի անդամն է Հայաստանը:

Եթե սիրիական մարտադասում հալանարսությունը թեժանա, ադա ոչ միայն Ղարաբաղի ճակասագիրը, այլեւ Գյունիի 102-րդ ռուսական ռազմական սիդոված կլինի (մոսիկ լինելու համադամանով) առնչություն ունենալ մարտական գործողությունների հետ:

Այդուհանդերձ, դիսորդներից շատերը հավասացած են, որ լարվածությունը չի դառնա բացադաս հալանարսություն: Նույնիսկ այն վախը, թե Թուրքիան կարող է դրդել Ադրբեջանին սկսելու սարածաօրջանային դասերազմ, հնարավոր չի թվում մոսիկ ադադայում, որովհետեւ այդ երկիրն այժմ վերափոխման փուլում է գտնվում: Բայց Ադրբեջանը ռազմական գորակարծություններ է անցկացնում դարդադեպ հավելյալ վախ ներարկելու

Ինչդե՞ս է Ղարաբաղի ճակասագիրն առնչվում ռուս-թուրքական լարվածության հետ

դասերազմի մասին: Երկու կողմերի միջոցով բախված բոլոր լարվածություններն ի հայտ են եկել եւ նրանց բանակներն այժմ իրար դեմ են կռվում սիրիական մարտադասում: Արդեն շուրջ 36 թուրք զինվոր է մահացել եւ շուրջ 40 ուրիշներ էլ վիրավորվել են: Նախագահ Երդդանը խոսափում է անմիջականորեն Ռուսաստանին մեղադրելուց՝ այդ արյունահեղության համար եւ փոխանցում իր զայրույթն է թափում Սիրիայի նախագահ Բաւար էլ-Ասադի գորբերի վրա՝ թիրախավորելով նրանց եւ հարյուրավորներին սղանելով: Սակայն Անկարայի ռազմավարությունը մակողմերը շատ լավ գիտեն, որ Ասադի գորբերը նման հաղթանակ չէին կարող նվաճել առանց Ռուսաստանի օդային դասադասությունը: Սկզբում Երդդանը նախագահ Պուսինին կոչ արեց դարձեցնել կոսոռածը, բայց չեսնելով, որ իր կոչը չէր չի հասնում, դասամակողմածություն ձեռք բերվեց հանդիդդել Սսամբուլում մարտի 5-ին: Հետո Կրեմլի խոսնակ Դմիտրի Պեսկովը հայտարարեց, որ Պուսինն այդ օրը այլ հանդիդդումներ ունի: Արդյունում Երդդանը սիդոված երդով ինքը մեկնել Մոսկվա, ինչը ամբարսավան նախագահի համար չափազանց նվաստացուցիչ էր:

րեց, որ իր երկիրը «կարունակի արդիական զենքեր գնել Թուրքիայից»:

Այս ամբողջ ֆաղափական ներկայացուցը միսկած էր Կովկասից բացի Մոսկվային զգուսացնելու, որ Թուրքիան դասաստ է թիրախավորելու ռուսական ադրեցության սակ զսնվող հեմակետերը, ուրից մեկը զսնվում է Կովկասում, իսկ մյուսը՝ Լիբիայում: Այս վերջինում Ռուսաստանը դասադասում է գնդադե Հաֆթարին, մինչ Թուրքիան ֆաղափական եւ ռազմական օժանդակություն է ցուցաբերում Տրիդոլիի կառավարությանը:

Երդդանի հաջորդ ֆայլը, բնականաբար, լինելու էր այս լարվածության մեջ ներաւել նաեւ ՆԱՏՕ-ին, դասանցելով, որ վերջինս հասուկ նիս գումարի Սիրիայի հարցը ֆնմարկելու համար: Քանի որ Սիրիայում թուրքական գորբերի վրա հարձակումը չէր նշանակում հարձակում ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների վրա, Թուրքիան չէր կարող օգսվել այդ կազմակերդության դասնակցային դասամագրի 5-րդ հոդվածից, ուսի Երդդանը մասնանւել էր 4-րդ հոդվածը, որ կոչ էր անում ճգնաժամային դասերին խորհրդակցություններ անցկացնել կազմակերդության անդամների մասնակցությամբ: Այստեղ էլ, սակայն, Երդդանը բացի գոհված զինվորների համար ցավակցությունից ոչինչ չսացադ, որովհետեւ նրա Սիրիայում զսնվելու օրինականությունը հարցականի սակ էր:

ՄԱԿ-ի Չեմբերի վերահսկման գծով նախկին (1991-1998) շեսուս Կոթո Ռիստերը «Global Research» դարբերակա-

առանց այն էլ թեժ կացությանը:

Պասերազմի սղանալիքների եւ դիվանագիտական մարավարությունների օրջանակներում մի շարք գաղափարներ են առաջարկվում, որոնցից մեկը չափազանց վսանգավոր կարող է լինել Հայաստանի համար: Դա Թուրքիայի արտործնախարար Մեկլուք Զավուսուղուի հայտարարությունն է այն մասին, որ Թուրքիան կարող է լուծել Ղարաբաղյան խնդիրը, եթե Պուսինը ցանկանա ազակցել: Առաջարկը ֆաղափական փոխանակման օրջանակներում է: Թուրքիան սարածաօրջանում դասադասություն չի գտնում Սիրիայում իր գործողությունների համար: Եվրոդան եւ Մ. Նահանգները նույնդես անսարբեր են Սիրիայում Թուրքիայի արկածախնդրությունների նկասմամբ: Այդ դասադասով էլ Երդդանը Սիրիայից դասվով դուրս գալու ելքեր է որոնում: Զավուսուղուի առաջարկի հիմնում ընկած է այն, որ Թուրքիան կհամաձայնի դուրս գալ Սիրիայից, եթե փոխարենը Ռուսաստանի օժանդակությամբ սսանա Ղարաբաղի կարգավորումը ի նդաս Ադրբեջանի: Սա մեզ հիւեցնում է 1921 թվի Կարսի դասամագրի գործարքը, որի հետեւանում Թուրքիան Մոսկվային հանձնեց Բաթումին, սսանալով փոխարենը Արարս լեռը: Դնարակոր սարբերակ է: Կադրեմ կեսնեմ:

Թարգմ. ՏԱԿՈՒԹ ԾՈՒՆԿՅԱՆԸ (The Arm. Mirror-Spectator)

Դիմում-բողդը

«ԱԶԳ» թերթի խմբագրության

Լոռու մարզի Սեւիհանավանի օրջանի Ամրակից գյուղի բնակիչ Ազիզ Սադրյանից

Հայտնում են ձեզ այն մասին, որ մեր թաղամասը մեկուսացվել է գյուղից: Թաղամասի ճանադարհի փոսերը չեն լցվում, աղբաման դրված է 600 մ հեռավորության վրա, նորը չեն դնում, թաղամասը լուսավորված չէ, գազաֆիկացված չէ: Այս թաղամասում ադում են 5 ընսանիք, ուրից 2-ը զինծառայողի ընսանիք է, 3 մանուկ, 2 անչափաս երեխա: Ես ինչնան գրեցի, իսկ դիմումները ուղարկում են մարդեթարան, նրանք էլ՝ գյուղադեսարանի սոս սլյալների վրա մեզ են դասախանում: Գյուղադեթեսարանը, ինչդես միւս, ստերով, կեղծիքով, խաբելով, ոչինչ չեն անում, գումար է դուրս գրվում իր թե այս կամ այն գործն են արել: Ես խնդրում եմ ձեզ, որդեսգի այս ստերը հայտնաբերեք, լրագրողներ ուղարկեք, թող գան սոուգեմք, ճեսեմք, եթե նրանք սոուս են, որ ոչինչ չեն արել այս թաղամասում, նախ նրանց դարսարել, որ այս հարցերը լուծենք, եւ 2-րդը՝ նրանց եմթարկել խիստ դասախանսավության: Նրանք այսդես շարունակ կխաբեն, կստեն, ոչինչ չեն անի: Այս ծրագիրը Հանարդեսականների ծրագիրն է, միւս խաբել. ժողովուրդը մնացել է բարդ վիճակի մեջ: Ես հոսով եմ, որ այս հարցը կլուծեմ:

Հարգանքով՝ Ա. Մադրյան

Խմբ. կողմից.- Հարգելի հայրենակից, դժբախտաբար մեր թերթն ի վիճակի չէ թղթակից ուղարկել հեռավոր վայրեր: Բացի այդ՝ մեր թերթը չի կարող հարցեր լուծել, այլ միայն՝ հրատարակել Ձեր բողդը, ինչը եւ անում ենք: Վեր կտրվեք Պուսինի դեմ չգիտե՞ք, որ Հանարդեսականներն արդեն երկու սարուց ի վեր իւխանություն չունեն:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼՈՒՄՅԱՆ

Հայաստանի երրորդ հանրապետության գոյության ընթացքում Ազգային ակադեմիայի դեմ արտահայտվողները մեկը եղել է ՀՀ հիմնադիր նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Երկրի հաջորդ երկու ղեկավարների իշխանության սահմաններին այդ հարցը չի շոշափվել այնպես, ինչպես այսօր շոշափվում է Նիկոլ Փաշինյանի իշխանությունը: Օրինակ՝ ԳԱԱ նախագահության անդամ, ակադեմիկոս Էդուարդ Ղազարյանը լուրջ լավ է հիշում Տեր-Պետրոսյանի՝ ակադեմիային լուծարելու հիմնավորումը, այն է՝ մեզ ակադեմիա դրե՞լ: Դրան են նման նաև այսօրվա ղեկավարները, որոնք հայտարարում են, որ ակադեմիան, որդես այդպիսին, այս դարի համար չէ, մանավանդ որ արտասահմանյան բազմաթիվ երկրներում ակադեմիաներ չկան:

Ակադեմիայի լուծարումով կլուծարվի գիտությունը

Նախարարության այն ղեկավարները, թե արտասահմանում ակադեմիաներ չկան, նվազագույնը ստիպում են ենթադրել, որ նախարարությունը կան չի սիրադասում փաստերին, կամ դիտարկում է անում իրականությանը չհամապատասխանող հայտարարություններ, որովհետև այս դարի դրությամբ, ակադեմիայի ակադեմիաներ կան աշխարհի մի քանի սասնյակ երկրներում՝ Գերմանիա, ԱՄՆ, Անգլիա, Իսրայել, Ֆրանսիա, Ռուսաստան, Թուրքիա, Պորտուգալիա ևն:

Մյուս ղեկավարները եւս համոզված են, որ ակադեմիայի գիտաբանությունը դասազանց գիտական արտադրանք չեն սալիս: Նախ ընդգծենք, որ այլ երկրներում, որոնց հաճախ հղում են անում մեր իշխանությունները, գիտական կենտրոնների սեփականներն ու սարքավորումները թարմացվում են գրեթե անընդմեջ, իսկ մեր գիտականները, փառք ու դասիկ իրենց, ֆարե դարի միջավայրում ժամանակին համահունչ չեն: Բացի այդ, վստահ եղե՞ք, որ աշխարհի որեւէ երկրում գիտաբանությունը այնքան ցածր աշխատավարձ չի ստանում, որքան՝ Հայաստանում: Հեռու չգնանք, Ադրբեջանը ֆոնտիս սակ է... Դեռ 2009թ. նախագահ Իլիամ Ալիևի հրամանագրով՝ ծրագրվել է «Ադրբեջանական Հանրապետության գիտության զարգացման ռազմավարությունը 2009-2015 թվականներին» նախագիծը, որից հետո Ադրբեջանական ակադեմիան, որդես հակահայկական ֆարոգչության ու առհասարակ հակահայկական կենտրոն, զգալի թափ առավ: Այդ ռազմավարության շրջանում, ավելի կոնկրետ՝ 2013թ.ին, ակադեմիկոս Ադիլ Գարիբովը առաջարկեց արհեստական երկրաբանական ստեղծել Մեծամորի ասոնակայանի սարածում...

Ամեն ինչ ավելի սրվեց ու լրջացավ, երբ 2014 թվականին որոշվեց Ադրբեջանի ակադեմիային սրամարդիկ սարեկան մոտ 150 միլիոն մանաթ, որը, ժամանակի փոխառվելով, հավասարագրեց է 180-190 միլիոն դոլարի: Տարեցարի այդ գումարներն ավելացան, իսկ այսօր արդեն ահռելի չափեր են հասել, հակահայկական ֆարոգչությունը՝ նմանապես:

Արդեն նույն թվականի հուլիս ամսին հաստատվեց «Ադրբեջանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի զարգացման կոնցեպցիան մինչև 2020 թվականը» ծրագիրը, որի արդյունքում ակադեմիա հրավիրվեցին արտերկրում բնակվող բազմաթիվ ադրբեջանցի գիտնականներ: Այդ ծրագրի շրջանակներում զարկ սրվեց ֆիզիկայի, փիլիսոփայի, նավթի ու նավթամիջավայրի, երկրաբանության, բիոսթրուկտուրայի, մոլեկուլային գենետիկայի և այլ գիտությունների զարգացմանը:

Որդես մեկ ամիս անց, որ դրանից չորս ամիս անց՝ 2018թ. սեպտեմբերին, Ադրբեջանի ակադեմիան արդեն համագործակցում էր TAI ավիաօդային ընկերության հետ: Միջանկյալ նկատեմք, որ TAI-ը ընկերությունն, ըստ համաբավոր Defense News մասնագիտացված կայքի, աշխարհի 100 խոշորագույն ռազմարդյունաբերական ֆարոգչությամբ՝ մշակույթի, դասնության թեմանով: Մա ձեռք աշխարհի մի շարք երկրներում որդես ադրբեջանական են ներկայացվում հայկական մշակույթի այնպիսի գոհարներ, ինչպիսիք են՝ Կոմիտասի, Սայաթ-Նովայի ստեղծագործությունները:

Այս համատեղում Հայաստանի «ազգային արժեքներին վերադարձած» իշխանությունները թող իրենց հարց սան, թե ինչու լավ չի գործում մեր ակադեմիան: Այդ հարցի դասասխանը նրանց սանելու է Բաղրամյան 19 և Բաղրամյան 26: Այդ հարցի դասասխանները զսնվում են ինչպես վարչապետն է սիրում ասել, ինչպես կերտվում բարձրացված աշխատավարձերի հակառակ կողմում:

Իհարկե, սխալ է միայն Ադրբեջանի հետ համեմատականներ ասելը, դրանք միանշանակ լինել չեն կարող, ավելի՛ մեր զարգացվածության համեմատականները չեն կարող աղետներ ունենալ ազգերի մեր հետ, եւ նաև այդ անհամատեղություններն է աղաղակում: Ադրբեջանը գիտությունների ակադեմիա ունենա, Հայաստանը՝ ո՛չ: Հիմնավորումը ո՛րն է:

Այո, մեր ակադեմիան օկվելու կարիք ունի, բայց առաջին ֆայլը դրե՞ք է լինի դեռության վերաբերմունքը, որն այս դարին միայն արհամարհական ու թեմանական է: Հե՛տք է ամսական մեկ միլիոնի մոտ աշխատավարձ ստանալ, սարեկան մի ֆանի միլիոն դարգեվավճար եւ արդյունք դասանցել այն մարդկանցից, որոնք ամսական 80.000-100.000 դրամ են ստանում: Առաջին ֆայլը դրե՞ք է լինի հենց այդ նվաստացուցիչ թվերի բարելավումը: Գիտնականը դրե՞ք է նստի իր աշխատատեղանի առաջ եւ մոռանա կենցաղային հոգսերի մասին, դրանք չդրե՞ք է խանգարեն նրան:

կան ընկերություններից 64-րդն է եւ այնտեղ է դասասնվում թուրքական հայտնի Atak հարվածային ուղղաթիռը:

Արդեն մեկ ամիս անց, 2015 թվականին, Ադրբեջանի դասնության ինստիտուտի աշխատակից Յազար Մահմուդովը սարածային դասանցներ ներկայացրեց հարեւան երկրներին: Այդ նախաձեռնության համար դեռությունը ֆինանսավորել էր Մահմուդովին, ինչպես նաև մի շարք լեզուներով թարգմանելով դասանցներն ու սարածել արտասահմանյան բազմաթիվ երկրներում: Նկատի ունենանք նաև, որ Ադրբեջանի ղեկավարությունն իրենց ակադեմիայի միջոցով սարեկան զգալի միջոցներ է սրամարդում՝ արտերկրում հակահայկական ֆարոգչություն սանելու ուղղությամբ: Այդ գործով հիմնականում զբաղվում են Ադրբեջանի ակադեմիայի աշխատակիցները: Ի դեպ, նրանց հրահանգված է՝ ամոլայման մասնակցել միջազգային բոլոր գիտաժողովներին ու դրամաճորհային ծրագրերին:

Պետական հոգածության ներքին հակահայկական զգալի աշխատանք է սանում նաև Ադրբեջանի հեղինակային իրավունքների գործակալության նախագահ Զյանրան Իմանովը: Վերջինս սեր կարդերի մեջ է Ադրբեջանի ակադեմիայի հետ եւ անձամբ հրահանգվելով իշխանությունների կողմից, թե՛ երկրի ներսում, թե՛ արտերկրում, զբաղված է կոնկրետ հակահայկական ֆարոգչությամբ՝ մշակույթի, դասնության թեմանով: Մա ձեռք աշխարհի մի շարք երկրներում որդես ադրբեջանական են ներկայացվում հայկական մշակույթի այնպիսի գոհարներ, ինչպիսիք են՝ Կոմիտասի, Սայաթ-Նովայի ստեղծագործությունները:

Այո, մեր ակադեմիան օկվելու կարիք ունի, բայց առաջին ֆայլը դրե՞ք է լինի դեռության վերաբերմունքը, որն այս դարին միայն արհամարհական ու թեմանական է: Հե՛տք է ամսական մեկ միլիոնի մոտ աշխատավարձ ստանալ, սարեկան մի ֆանի միլիոն դարգեվավճար եւ արդյունք դասանցել այն մարդկանցից, որոնք ամսական 80.000-100.000 դրամ են ստանում: Առաջին ֆայլը դրե՞ք է լինի հենց այդ նվաստացուցիչ թվերի բարելավումը: Գիտնականը դրե՞ք է նստի իր աշխատատեղանի առաջ եւ մոռանա կենցաղային հոգսերի մասին, դրանք չդրե՞ք է խանգարեն նրան:

Իսկ ամենացավալին ու ամոթալին այն է, որ ակադեմիայի լուծարումով չորս հազար եւ ավելի մարդ, չորս հազար գիտնական եւ գիտաբանական անաշխատանք է մնալու, բացի այն, որ գիտությունը կաթված է ստանալու, նրանցից շատերը լիտու են հայրենիք:

Եթե ակադեմիան կարելու դեռակասարություն չունենար, դասերազմի սարիներին, երբ ամեն ինչ փանդուրեցի ու արկի եր վերածվում, մեր ակադեմիան չէր հառնի Երեւանի սրունք: Վիկտոր Համբարձումյանն ու մյուսները մեզանից ավելի լավ ու արագ էին ընկալում ու հասկանում:

Եթե ակադեմիան կարելու դեռակասարություն չունենար, դասերազմի սարիներին, երբ ամեն ինչ փանդուրեցի ու արկի եր վերածվում, մեր ակադեմիան չէր հառնի Երեւանի սրունք: Վիկտոր Համբարձումյանն ու մյուսները մեզանից ավելի լավ ու արագ էին ընկալում ու հասկանում:

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Առնական խեղճություն

Իսկ ի՞նչ կարող է անել Հայաստանում առողջ շղամարդը, բացի իհարկե վարչապետ աշխատելուց եւ մի օրում դժվարանցանելի Սյունիքի մարզի մի շարք բնակավայրերում լինելուց: Կարելի է, անուշ, Գյումրիից ոտով Երեւան գալ, բայց դա անցած, հին փուլ է, իսկ մեր երկրում հինն ու անմիտանը հոմանիշներ են դարձել:

Եւ ուրեմն, առաջարկում են միասին մտածել Հայաստանում առողջ շղամարդու հնարավոր բոլոր ֆայլերի ու դրանց հերթականության մասին: Ենթադրում են, որ առողջ շղամարդը նախ եւ առաջ դրե՞ք է թարգի ծխելն ու աղհատությունը հանի իր գլխից, եւ նույնիսկ այն դեղում, երբ ընսանիքի անդամները սրնեղեն՝ ընսանիքի, աղհատի դայմաններից, ինքը դրե՞ք է ժողա եւ հայտարարի՝ աղհատություն չկա, որովհետեւ ես այն հանել եմ իմ գլխից: Գիտե՞ք է, առնվազն ընսանիքի անդամների կարծիքով այդ շղամարդը հոգեկան առումով ամենեւին էլ առողջի տղավորություն չի թողնի, բայց դե, աղհատությունը գլխից հանելը առողջ շղամարդու առաջին ֆայլն է: Հետո նա աղհատի 5-ին դրե՞ք է դասարդի գնա ընստեղանա ու վերակի «Այո»-ի օգտին: Սա, ընդ որում, անչափ կարելու չափորոշիչ է, ֆանի որ եթե Հայաստանում կան շղամարդիկ, որոնք չեն զնալու փեարկության եւ կան «Ոչ» են փեարկելու, աղա առողջադասարության նախարարությունը շառ հնարավոր է մեկուսացնի նրանց, մանավանդ որ Հայաստանում աշխարհը դասած կորոնավիրուսի հետ կաթված որեւէ մեկը չի մեկուսացվել, այսինքն մեկուսարանները լիվ ազատ են ու զսնվում են իյուրանցների լուրս համարներում: Բայց աղհատի 5-ի փեարկության զնալու հետ կաթված մի փոքրիկ խնդիր էլ կա. բանն այն է, որ խաղաղ երկրներում առողջ շղամարդիկ որդես կանոն աշխատանք են, նույնիսկ այն ժամանակ, երբ գործազուրկ են եւ ամենեւին ժամանակ չունեն նման թիթիզությունների, բայց դե, այդ օրը ընստեղանա զնալն ու «Այո» ասելը նդասում է շղամարդկային առողջությանը:

Աղհատի 5-ը հորով-մորով անելուց հետո, առողջ շղամարդը դրե՞ք է անհասկան օգտագործման ՀՊՄ սարձեռք բերի ու այն սեղադրի սան՝ ցանկալի է խոհանոցում: Այնուհետեւ ամեն անգամ, երբ ընսանիքի անդամները սառնարանից որեւէ բան կվերցնեն, սանն այդ օրվա հերթադասը դրե՞ք է ՀՊՄ կսրն սրամարդի, հակառակ դասագայում սառնարանից մի կսր դասարի հանելը կդիտարկվի որդես կոռուպցիոն բնույթի հանցագործություն՝ սրա բոլոր դարը (դանրի դեղում՝ աղի) հետեւաններով:

Եւ վերջապես՝ ամենակարելուը. Հայաստանում առողջ շղամարդը դրե՞ք է սիրի, դասեի, փառաբանի ՀՀ իշխանություններին, որոնց իմաստն ու հանձարել ֆայլերի արդյունքում ինքը հնարավորություն ունի ամեն օր նախաճառ անել, ճառել ու ընթել, ավելի՛ն՝ ֆնել ու նույնիսկ երագ սենել, որոնք բոլորը այսօր Հայաստանում իրականանում են:

Իսկ եթե լուրջ, աղա Հայաստանում ոչ երեկ, ոչ այսօր առողջ շղամարդկանց խնդիր չի եղել: Մեր խնդիրը կոչվում է առողջություն: Կորթանցի այն շղամարդը, որ վարչապետի առաջ գլուխը կախել էր, առողջ շղամարդ է, բայց այն, որ վարչապետի կան որեւէ մեկի առաջ գլուխ են կախում, անառողջություն է: Սա է Հայաստանի խնդիրը: Այն որ յուրաքանչյուր շղամարդու համար գալիս է մի դաս, երբ սեփական գիտելիքն ու ուժը բավարար չեն, ոչ էլ նույնիսկ փորձառությունն ու կանանց խելահան անող աչքերն ու սարեւ շարժող լեզու: Այդ դասին առաջ զնալու համար անհրաժեշտ են որակներ, որոնք չունեն, ֆանի որ առողջ ես, օրինակ՝ շուտադասություն, ֆնողականություն, սովորական գործություն, կոռուպցիա...Եթե չանեն, աղա ծառ կսնկեւ, որդի կունենաս, բայց այ սո՛ւն... Գիտե՞ք ֆանի շղամարդ այսօր Հայաստանում ոչ միայն սուն չունի, այլեւ չի դասկերացնում, թե դա ինչպես է հնարավոր ունենալ, ընդ որում նրանցից ոչ մեկը առողջադասահական որեւէ հիմնարկում հաշվառված չէ: Այդ շղամարդիկ աշխատանք են, գիտե՞ք-ցերեկ, այդ շղամարդիկ գիտե՞ք կարդում (նույնիսկ գրում), մկաններն անուր են, բայց սուն չունեն, որովհետեւ առողջ են, այսինքն շուտադաս չեն, ֆնող չեն, գող չեն, կոռուպցիոններ չեն...Խնդիրը այս մարդկանց դասի թուլությունը է, այլ նրանց առաստությունը:

Հայաստանի խնդիրը խեղճերը չեն, խեղճությունն է: Առնական խեղճությունը:

Իսկ կուրթանցի այդ շղամարդը հայտարարել է, որ չնայած վարչապետն իրեն հրադարակային նվաստացրել է, բայց ինքը կաթ չունի, էլի Փաշինյանին է ընստելու: Լավ է անելու, բայց Փաշինյանն էլ է լավ անում:

ՄՏԵՕԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Տայկական էներգետիկական ակադեմիայի հիմնադիր նախագահ, Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու

Հայաստանի էներգետիկայի զարգացումը կարևոր նշանակություն ունի սնտության հետագա զարգացման եւ նոր մարտահրավերներին դիմակայելու համար: Ինչպիսի էներգետիկ համակարգ ստեղծել, որոշեցի կարողանամ աշխարհաբարձակապես, բնապահպանական, հնարավոր ունեցողությունների, արտադրության իրավիճակների, ռազմական գործողությունների ժամանակ հարթափարեմ կամ հնարավոր նվազ կորուստների գնով կարողանամ դուրս գալ ստեղծված վիճակից: Ներկայումս որքանով ենք մասնատված:

Էներգետիկ անվանագրությունը ֆաղափարական, սնտեսական, իրավական, կազմակերպական, մեթոդական եւ այլ բնույթի միջոցառումների համալիր է, որն ապահովում է ղեկավարության կարիքների բավարարման համար մասշտիբ գներով, որակյալ եւ հուսալի էներգամատակարարում ամենօրյա լույսի մատուցումը, ինչպես նաեւ արտադրող իրավիճակներում եւ ղեկավարածի ժամանակ:

Նայենք Հայաստանի ֆառեգին: Էներգետիկական հզորությունների մեծ մասը կենտրոնացված է հիմնականում Երեւան, Մեծամոր, Հրազդան եռանկյունու գագաթներում, որոնց հեռավորությունը մեկը մյուսից կազմում է 40-ից 60 կիլոմետր: Այստեղ են տեղակայված արդիական սարքավորումներով կառավարված նորագույն էներգաբլոկները, ինչպես նաեւ Սեւան-Հրազդան կասկադի ՀԷԿ-երը:

Առաջարկում եմ հետեւյալը. էներգետիկական կայանները կառուցել հանրապետության համեմատաբար մարդաբաշարային ֆաղափարներում, որոնք Երեւանից հեռու են եւ ունեն ցուրտ կլիմայական լույսի մատուցում: Օրինակ, Գյումրի ֆաղափարում, որի բնակլիմայական լույսի մատուցումը Երեւանի հետ համեմատած խիստ են: Գիտական ուսումնասիրության արդյունքները ցույց են տալիս, որ Երեւանում եւ Գյումրի ֆաղափարում նույն հզորությամբ շտապագատարներին կայանները կառուցելու դեղում կարող ենք ստանալ նույն արդյունքը (արտադրելով էլեկտրական եւ ջերմային էներգիա),

Էներգետիկ անվանագրությունը՝ կարևոր գործոն

բայց մոտ 20 տկոսով ֆիզ վառելիք այրել: Հետեւաբար, էժամացնել էներգիայի սակագինը, ինչպես նաեւ բարելավել շտապակա միջավայրը՝ չայրելով լրացուցիչ վառելիք էներգետիկ ռեսուրսներ (բնական գազ եւ այլն): Այդպիսով կլուծվի նաեւ աշխատատեղերի խնդիր եւ սնտությունը կսկսի զարգանալ նաեւ մարզերում: Բնական է, որ այս դեղում անհրաժեշտ է կատարել ֆինանսական ներդրումներ: Այս հարցը նույնպես լուծելի է: Ներդրումների 20 տկոսը կատարում է ղեկավարները, իսկ մնացած 80 տկոսը՝ բնակչության խնայողությունների հաշվին գնված բաժնեմասերն են: Այսինքն՝ Գյումրի ֆաղափարում շտապագատարներին ջերմացման ՀԷԿ-ի մի մասի սեփականատեր դառնում է ղեկավարները եւ խիստ հսկողություն է սահմանում այս գործընթացի վրա: Ասիճանաբար գոյանում է միջին խավ, որն ունի իր մատակարար եկամուտները եւ անհրաժեշտ կողմ է: Բացի դրանից, գազատարներին կայանները հնարավոր է թողարկել մի ֆանի ռոդեր ընթացքում: Նրանք կարող են լինել հուսալի ռեզերվ էներգետիկական ղեկավարները բեռները փակելու համար: Չեն դաժանացում ջուր հովացման համար, ֆանի որ չունեն կոնդենսատոր եւ այլն: Էներգետիկա ասելով աս հաճախ հասկացվում է միայն էլեկտրական էներգիա, սակայն ջերմացման եւ շտապագատարման հարցերը չլուծել է մոռանալ: Անհրաժեշտ է նախագծել եւ կառուցել փոքր եւ միջին հզորությամբ ջերմուց

ցուցիչներ, ինչպես նաեւ մարտկոցներ, հոսանքային կից ունենալ հզոր դիզել գեներատորներ հեղուկ վառելիքի անսակապ մատուցում: Իջեւան ֆաղափար համար կառուցել փոքր հզորությամբ գազատարներին սուրբներով կառավարված ջերմուցման ջերմային էլեկտրակայան: Խաղաղ լույսի մատուցումը կայանը կատարի արդյունավետ ռեզիլիենտ արտադրելով էլեկտրական եւ ջերմային էներգիա: Մյուս բոլոր լույսի մատուցումը կարող է հուսալի ծեղով էներգիայով ապահովել ռազմական եւ ֆաղափարական բնակչության անհրաժեշտ կարիքները՝ կախված չլինելով էներգետիկական ղեկավարից: Բազմիցս է ասված՝ եթե չես ցանկանում ղեկավարել, ապա մատուցվիր դրան: Իրադրության կտրուկ սրման լույսի մատուցումը բնական է, որ առաջին հերթին հարվածի սակ կզմվեն էներգետիկական հզոր կայանները՝ Երեւանի եւ Հրազդանի ՀԷԿ-եր, բարձրակարգ էլեկտրատարողական գծեր, խոռոչ ջրամբարներ, գազամատակարարման համակարգերը եւ այլն:

Սահմանակից շտապագատարների փոքր գեներատորի վրա նախագծել եւ կառուցել միկրո՝ մինչեւ մի ֆանի սասնյակ ԿԿ հզորությամբ հիդրոէլեկտրակայաններ ավտոմատ կառավարմամբ:

Ռազմաֆաղափարական, ինչպես նաեւ էներգետիկական անվանագրության տեսակետից ելնելով առաջարկվում է Գյումրի, Վանաձոր, Արթիկ, Կաղանկ, Եղեգնաձոր, Իջեւան, Սեւան ֆաղափարներում, ինչպես նաեւ Մեծամոր բնակավայրում կառուցել շտապագատարներին փոքր եւ միջին հզորությամբ ջերմուցման ՀԷԿ-եր: Արդյունքում կունենանք վառելիք էներգետիկ ռեսուրսների խնայողություն, ինչպես նաեւ որոշ չափով կլուծվեն բնապահպանական խնդիրներ:

ՀՀ ղեկավարության նախարարությունում ունենալ էներգետիկական բնագավառի ռազմական կցորդ կամ խորհրդատու, թեկուզ հասարակական կարգով: Պարտաբար այցելել զորամասեր եւ նրանց հարակից սարածներ, տեղում ծանոթանալ բոլոր վիճակին, տեղանքին եւ մատակարար գիտականորեն հիմնավորված էներգետիկայի զարգացման ծրագիր եւ փուլ առ փուլ իրականացնել այն:

Գոկո. Գաղղոյանը քննարկում է «Իսլամը հայ գրական մշակույթում» թեման

Մամանակակից աշխարհընկալումները եւ մենք

«Իսլամը հայ գրական մշակույթում» 7-րդից 21-րդ դար: Տեղա, կոնտեղ եւ դիմադրական: Այս խորագրով մարտի 11-ին Կոլումբիա համալսարանի (Նյու Յորք) «Նոխ» դահլիճում դասախոսություն է կարդացել փիլիսոփայական գիտությունների դոկտ. Սեղա Գաղղոյանը: Շտապի հովանավորներն են համալսարանի հայագիտական կենտրոնը, համալսարանի Մեծամոր Արեւելի, Հրազդանի Ասիայի եւ Աֆրիկայի ուսումնասիրությունների բաժանումները եւ «ՆԱԱՄԻ» հայկական հետազոտությունների կենտրոնը:

Գաղղոյանը, ըստ «Միտոս-Սիմբոլիզմի», հայագիտական, փիլիսոփայական, արվեստաբանական թեմաներով բազմաթիվ դասախոսություններով է հանդես եկել: Հեղինակ է, կամ համահեղինակ մոտ մի քանիստ ուսումնասիրությունների, այդ թվում՝ «Ֆաթիմյան ժամանակաշրջանի հայերը: Մատակարարի եւ ֆաղափարական փոխադրությունները Միջին Արեւելում (1997-ին)», «Հայոց կաթողիկոսությունը Կիլիկիայից մինչեւ Անթիլիաս: Քաղաքական ղեկավարման ներածություն» (2003-ին) եւ «Հայերը միջնադարյան իսլամական աշխարհում: Փոխադրությունների օրինակներ՝ 7-ից 14-րդ դարեր» (2011-2013-ին) հատորների: Հաջորդ գիրքը արժանանում է իր դասախոսության թեման, որն իր կարծիքով աս ֆիզ է ուսումնասիրված, հակառակ որ կան եզակի արձանագրություններ փոխադարձ գործակցության՝ 660-ական թվականից սկսած, որոնք իր թարգմանություններով ներկայիս հասանելի են դարձել գիտաբաններին: Նրա նախագիտական է համադարձակ, բնագիտական ուսումնասիրության ենթակետի հիմնականում երեք գլխավոր թեմաներ՝ ա) Մարգարեի եւ իսլամի ընթացումը, կամ միջնադարյան հայ Մահմեդը եւ իր օրենքները, բ) «Pax Islamica» գրավոր արձանագրությունը (7-րդից 20-րդ դար) եւ գ) Ղուրանը գրականության մեջ կամ հայկական ղուրանները, նրանց լուսամտագրություններն ու հավելվածները (1680-2014):

Հավելյալ մամանակագրություններով հետաքրքրվողները կարող են դիմել դոկտ. Կազիկ Մուրադյանին՝ այցելելով Km3253@Columbia.edu կայքը: <Ց.

Երիտթուրքերը նույն էին, որ եթե սուլթանները նախկինում ձուլված կամ ոչնչացրած լինեին հղատակ ժողովուրդներին, ապա կայսրությունը չէր բռնի ֆայլայման ուղին:

Ինչպես նախկինում, այսօր էլ, Պանթուրիզմի ծրագիր իրականացման ճանապարհին գտնվում է Հայաստանը, եւ հենց այդ ղեկավարող հայ ժողովուրդը դարձավ դրա առաջին զոհը: Իսլամությունները թուրք բնակչության մեջ սկսեցին հրահրել վայրենի օրվիճիվ ու հայաջարություն, կոչ էին անում ոչնչացնել հայերին: Այսինքն՝ ղեկավարողը ազգայնական, ռասիսական, ծավալապաշտական գաղափարախոսությունն իր սուր ծայրով ուղղվեց հայ ժողովրդի դեմ եւ հանդիսացավ Մեծ եղեռնի գլխավոր գործոնը:

Մամանակակից Թուրքիայում նեոդաժոքիզմի տեղում եւ նորովի մեկնությամբ ղեկավարողը վերածնունդ է աղում: Սակայն եթե ԱՄՆ-ի համար այն հզոր գործիք էր ընդդեմ ԽՍՀՄ-ի, ապա վերջինիս փլուզումից եւ թյուրփախու ազգերի համախմբվելու փորձերն ավելի ռեալ հարթության մեջ դրվելուց հետո դա սկսեց անհանգստացնել հենց ԱՄՆ-ին: Թեեւ այսօր էլ ամերիկյան ֆաղափարական շտապագատարները դեռ օգտագործում են ղեկավարական (օրինակ՝ ուղղորդական) գործոնը, բայց արդեն այն ուղղում են գլխավորապես Չինաստանի դեմ:

Հաշվի չառնելով նրանց աշխարհագրական տարածման սահմանները եւ տարբերությունները, ղեկավարողները ղեկավարում են ժողովուրդներին մեկ ընդհանուր ղեկավարման մեջ ընդգրկելն է: Դրա իրականացման ճանապարհին առաջնային է համարվում թյուրքական էթնոսի հա-

մախմբումը՝ Չինաստանից մինչեւ Արդիափակ ծով: Միաժամանակ կարեւորվում է նաեւ սնտեսական գործոնը, որը համախմբմանը չալիս է ընդգծված բնույթ, որն այն որ Միջին Ասիայի նավթային ղեկավարները՝ «թուրանական նավթը», Թուրքիայի էներգետիկ խնդիրների լուծման ճանապարհն են:

Եթե նեոսոցիալիզմի հիմնական մատակարար էթնոկական գործոնն է, ապա նեոդաժոքիզմի համար թյուրփախու ժողովուրդներին ոչ թե կրոնական (սեմական արարներ, բայկանյան մուսուլմաններ) հեղինակ համախմբելն է: Այստեղից էլ նրանց միջուկ բավական լուրջ տարածաշրջաններ են առկա: Սակայն անգամ այս տարածաշրջանի ղեկավարումը նեոսոցիալիզմի ճանապարհի, այն լրացնող գործոն, որի վերջնամտաբան է դառնալու թուրքական եվրասիականությունը: Այնպես որ, թուրքերը երբեք հեղինակ չի աղերս եւ տարածաշրջանային անկանխատեսելի փոփոխությունների դեղում կկիրառվի: Օրինակ՝ Իրափյան վերջին ղեկավարման ընթացքում ազգայնական ուժերն անթափույց ֆարգակայն եւ ռազմական օգնություն ցուցաբերեցին իրափյան թուրքներին: Ավելացնենք, որ մեր օրերում Թուրքիայում ղեկավարողական գաղափարախոսության կրողներն են Ազգայնական շտապագատար կուսակցությունը, զինվորականության ուղեւորական թեղը, կիսառազմականացված «Գործալիք» ազգայնական-ծայրահեղական խմբավորումը եւ այլ հայացի ու անհայաց կառույցներ:

Այս անգամ այսօր: Խոսակցությունը կատարվեցին առաջիկայում: 9.03.2020

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կենտրոնական բանկի կարիքներն ադապտելու համար բազմաֆունկցիոնալ սարքեր ձեռք բերելու նպատակով կազմակերպության ընտրության գնահատման հարցում կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը կազմակերպում է գնահատման հարցում 2020թ. ընթացքում ՀՀ կենտրոնական բանկի կարիքներն ադապտելու համար բազմաֆունկցիոնալ սարքեր ձեռք բերելու նպատակով:

Գնահատման հարցումը կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության եւ օտարերկրյա իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ եւ հրավերով սահմանված որակավորման չափանիշներին եւ ունեն գնման դայանդազով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար դրամավորող իրավունք, սեփական կամ ֆինանսական միջոցներ:

Գնահատման հարցումը մասնակցել ցանկացող անձինք մեծ է բավարարեն հետևյալ պահանջներին՝

Մասնակիցը մեծ է ունենա դայանդազով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար հրավերով դրամավորող՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համադասարանություն դայանդազով նախատեսված գործունեությանը.
2) մասնագիտական փորձառություն.
3) սեփական կամ միջոցներ.
4) ֆինանսական միջոցներ.
5) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեշտ է ներկայացնել թղթային

ձեռով, Հայաստանի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը մեծ է ներկայացվեն հայտերն լեզվով: Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչև 2020թ. Մարտի 30-ի ժամը 16:00 Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման միջոց անց է կացվելու ՀՀ կենտրոնական բանկում՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2020թ. Մարտի 30-ի ժամը 16:00:

Գնահատման հարցումն արդյունքների ամփոփման միջոցը հրավիրվում է 2020թ. Ապրիլի 06-ին ժամը 16:00:

Գնահատման հարցումը մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Գնահատման հարցումը մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի Ներքին ծառայությունների վարչություն, հեռ. 59-28-02, 59-28-05, ներքին հեռ. 18-02, 18-05, էլ. փոստ – galust.galstyan@cba.am:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կենտրոնական բանկում շահագործվող Adobe ընկերության սարքեր ծրագրային փաթեթների բաժանորդագրության նպատակով կազմակերպության ընտրության գնահատման հարցում կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը կազմակերպում է գնահատման հարցում Adobe ընկերության սարքեր ծրագրային փաթեթների բաժանորդագրության նպատակով:

Գնահատման հարցումը կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության եւ օտարերկրյա իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ եւ հրավերով սահմանված որակավորման չափանիշներին եւ ունեն գնման դայանդազով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար դրամավորող իրավունք, սեփական կամ ֆինանսական միջոցներ:

Գնահատման հարցումը մասնակցել ցանկացող անձինք մեծ է բավարարեն հետևյալ պահանջներին՝

Մասնակիցը մեծ է ունենա դայանդազով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար հրավերով դրամավորող՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համադասարանություն դայանդազով նախատեսված գործունեությանը.
2) մասնագիտական փորձառություն.
3) սեփական կամ միջոցներ.
4) ֆինանսական միջոցներ.
5) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեշտ է ներկայացնել թղթային ձեռով, Հայաստանի Հանրապետություն կենտրո-

նական բանկ՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը մեծ է ներկայացվեն հայտերն լեզվով: Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչև 2020թ. մարտի 17-ի ժամը 16:00 Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման միջոց անց է կացվելու ՀՀ կենտրոնական բանկում՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2020թ. մարտի 17-ի ժամը 16:00:

Գնահատման հարցումն արդյունքների ամփոփման միջոցը հրավիրվում է 2020թ. մարտի 20-ին ժամը 16:00:

Գնահատման հարցումը մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Գնահատման հարցումը մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի Ներքին ծառայությունների վարչություն, հեռ. 59-28-02, 59-28-05, ներքին 18-02, 18-05, էլ. փոստ – galust.galstyan@cba.am:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ուժեղացված Ազգային կուսակցության 2019 թվականի ֆինանսական հաշվետվություն

Table with 2 columns: Description and Amount. Includes items like 'Մնացորդը հաշվետու տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ', 'Մուտքի վճարներ (վարձակալություն և անդամակցության վճար)', 'Ընդամենը մուտք', etc.

ՈԱԿ առեմադես՝

[Signature]

Հայաստանի Հանրապետության

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկն իր դրամագիտական հավաքածուն համալրելու նպատակով գնում է ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանցից հին ու նոր դրամանիշեր՝ մետաղադրամներ եւ թղթադրամներ, որոնք սարքեր ժամանակահատվածներում արժանաչության մեջ են եղել դրամական Հայաստանի սարածում: Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը գնում է միայն այն դրամանիշերը, որոնք բացակայում են եւ անհրաժեշտ են դրամագիտական հավաքածուն համալրելու համար:

Դրամանիշերի գնման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում ստեղծված է մասնագիտացված հանձնաժողով, որն իր գործունեությունն իրականացնում է ՀՀ կենտրոնական բանկի շտաբում յուրաքանչյուր երկուշաբթի ժամը 10:00 մինչև 12:30:

Տեղեկությունների համար զանգահարել հետևյալ հեռախոսահամարով՝ 59-29-03:

ՀՀ կենտրոնական բանկ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից «Ֆինանսական կրթությունը դրոշմում» ծրագրի արդյունավետության ֆանակական գնահատման իրականացման կազմակերպություն ընտրելու նպատակով հրապարակային մրցույթ կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է հրապարակային մրցույթ «Ֆինանսական կրթությունը դրոշմում» ծրագրի արդյունավետության ֆանակական գնահատման իրականացման կազմակերպություն ընտրելու համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն անձինք (այսուհետև՝ Մասնակից), որոնք ունեն ՀՀ Զաղաքացիական օրենսգրքով սահմանված դրամավորումների կատարման համար դրամավորող իրավունք, մասնագիտական որակավորում, սեփական կամ ֆինանսական միջոցներ, նյութական եւ աշխատանքային ռեսուրսներ:

Մրցույթին առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ, ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6:

Մրցույթային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետն է 2020թ. Ապրիլի 09-ին ժամը 16:00:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամն է 2020թ. Ապրիլի 13-ին ժամը 16:00:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման միջոցը հրավիրվում է 2020թ. Ապրիլի 20-ին ժամը 16:00:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ՝ Ներքին ծառայությունների վարչություն, հեռ. 59-28-02, 59-28-05, ներքին 18-02, 18-05, էլ. փոստ – galust.galstyan@cba.am:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

Փնտրված բարություն եւ նվիրվածություն մեր ժամանակների համար

2019 թվականի մարտի 14-ին առջկա՝ Սյուզաննային Եսայի Տեղափոխել էին «Աստիկ» ԲԿ՝ ծննդաբերության նպատակով: Սյուզիի համար դա առաջին երեխան էր: Սազվել էր այնպես, որ ծնունդը դժվար էր ընթացել: Բայց բաժանմունքի ողջ աշխատակազմը՝ հանձնա ղեկավար Արման Նազինյանի, մանկաբարձ-գինեկոլոգ Հասմիկ Իսկանդարյանի, այնպիսի մասնագիտական բարձր որակներով նվիրվածությամբ եւ ցուցաբերել, որ ամեն ինչ վերջին արդյունքում սազվել էր Եսայիի համար:

ուզում հայտնել բաժանմունքի ղեկավար, մասնագիտական բարձր որակներով նվիրվածությամբ, բարեհաճությամբ Արման Նազինյանին, գինեկոլոգ-մանկաբարձ Հասմիկ Իսկանդարյանին եւ ողջ աշխատակազմին՝ ջերմ վերաբերմունքի, հոգատարության եւ իրենց գործին անմնացորդ նվիրվածության համար...

ՕՆՈՂՆԵՐԻՑ... Երևան

«ԱԶԳ» ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ Հրատարակչության ԻԹ Տարի Հիմնադրի եւ հրատարակչի «ԹԵԶԵՆԱ ՓԱՐԼԻՄԵՆՏ» ՍՊԸ Երևան 0010, Հանրապետության 47 e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com www.azg.am

Ազգայնականություն

Թիվ 10(470)
13 ՄԱՐՏ
2020

Երուսաղեմի «Ռոֆֆելեր» հնագիտության թանգարանում անցած առաջին քաղաքական արվեստի 100-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսը կրում էր կերամիկայի նշանավոր վարդես, նկարչուհի Մարի Բայանի «Դափնի փայլ» ունեցանական համանուն խորագիրը: Երուսաղեմում մշակույթի այս ճյուղի հիմնադիրը հայերն են եղել, երբ 1919-ին անգլիացի դիվանագետ Մարկ Սայֆանի հրավերով Զյուրիխում հայտնի հայ խեղճներ Դավիթ Յուրյանի և Մարի Բայանի նախաձեռնությամբ ստեղծվեցին Կարագաջյանը մեկնեցին այս փառաբանող մի ֆանի շարի եւ հայ վարդեսները փոխեցին ֆաղափ դեմքը, հայկական հախճապակու արվեստը դարձավ Երուսաղեմի մշակութային կյանքի կարեւոր մաս:

Գեղանկարիչ Գետրո Եղիազարյանը 1996-ին Երուսաղեմում բացված անհասկանալի ցուցահանդեսի առիթով ծանոթացել էր Զյուրիխի խեղճների արվեստի ավանդույթները այնտեղ շարունակող Բայանի ընտանիքին՝ Մարի Բայանի, նրա որդու՝ Նուրի Բայանի ու նաև Յակոբ Անդրեասյանի հետ: Այցելելով Բայանների ստուդիա, որտեղ նաև հրնթացն նկարում էր, ծանոթացել եւ հասցրել էր որոշ տեղեկություններ ստանալ հայկական մշակութային այդ շրջանից: «Այս արվեստը այն ժամանակ հասկանալի չէր ինձ, հետաքրքրվեցի երբ, բայց նորից հետո՝ արվեստի զորությունը գործով, չկար: Ինձ ինձից դժգոհ էի, որ Յայասանում ցուցահանդեսներ չէին ունենում. ինձ սա անհասկանալի էր ներհուս: Այս գործունեության մոդըրնիզմ էր, որ հայկական մշակութային այս տեսակն ունեցել է, սա այն գործն է, որ ծանոթացնում է ինձ մեր հողին»:

Արդեն 20 եւ ավելի տարիներ Գետրո Եղիազարյանի անհասկանալի ցուցահանդեսները կազմակերպվում են ամերիկյան եւ եվրոպական նշանավոր թանգարաններում՝ Բեյրութի, Երուսաղեմի, Վաշինգտոնի, Նյու Յորքի, Բոստոնի, Չիկագոյի, ժնեվի, Փարիզի, Սոնիոլմի, Ամստերդամի, Լիոնի. նա հանդիսանում է արվեստի միջազգային հարթակներում վարդես ճանաչված ու զննահասկած նկարիչ: Նրա ցուցահանդեսային հրավիրաժողովներում այդպես էլ ներկայացվում է՝ համաշխարհային ճանաչման հայ արտիստ (Presents World Renowned Armenian Artist): Գեղանկարչությանը զուգահեռ տարիներ առաջ Գետրո Եղիազարյանը ձեռնամուխ եղավ ազգային մշակութային կրթության մի շրջանի՝ հայկական խեղճագործական արվեստի՝ մասնավորապես Զյուրիխի ավանդույթների շարունակության եւ զարգացման կարեւոր գործիչի Գայասանում: Հետեւողական աշխատանքները, լուրջ ուսումնասիրությունները շարունակելի արդյունքի հասցրին: Երեւանի Նորի ալգիներ կոչված վայրում գործող, իր նախաձեռնությամբ հիմնադրած «Լագուզ» (LAGUZ) ստուդիան հայկական բարձրարվեստ հախճապակյա բեռնադրային տղասի ստեղծողն է ներկայում, որ մրցակցության է հավակնում այս աստղաբազմի միջազգային հայտնի բեռնադրային:

Հանդիպումը նկարչի հետ «Լագուզ» ստուդիայի իր արվեստանոցում էր. մինչ այդ Գետրոն հասցրեց ներկայացնել ստուդիայի գործունեությունը՝ աշխատանքային մոդելները, ծանոթացրեց մի շարք ցուցանմուշների: - Երուսաղեմում եմ նկարել, այնպես չէ՛. հարց անողների է: - Ուզում ես չաղբիւս այլեւս, հետեւեց թղթափայլումը:

Գետրոն այս արվեստանոցը աշխարհից ասես մեկուսի մի վայր է: Առաջին անգամ եմ տեսնում նրա արվեստանոցում

«Մշակույթ ստեղծելը շատ ավելի թանկ արժե, քան...»

Հանդիպում գեղանկարիչ ԳԵՏՐՈՐ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆԻ հետ

այսօր անավարձ նկարներ, սովորաբար մոլորեցի վրա մեկն էր լինում, դասերը՝ դասարկ: Կսավների գույները դեռ թանձր են, մուգ են, դրանք դեռ ճանաչողի ունեն անցնելու: Գետրո Եղիազարյանը գույնի թափանցիկության վարդես է, երանգների փոխներթափանցումները, շրջանցումները հասցնում է այնպիսի կատարյալ ներդաշնակության, որ կսավից լույս է ճառագում. նկարները խորհրդավոր են, արվեստանոցի մթնոլորտը հագեցած է հոգեւոր էներգիայով. շատ թերթելուց դարակին՝ մաշված արժաններ, սեղանին՝ սուրբգրային հնասիրտ գրքեր, դասերին՝ սարքեր ժամանակների հոգեւոր մեծ ուսուցիչների լուսանկարներ, իր մի ինքնա-

կայացված են Islam art - ի սակ: Սա վերջին ազգային էր: Վերադարձիս Հայաստան՝ սկսեցի այս ուղղությամբ գործունեություն ծավալել: Երուսաղեմից Հակոբ Անդրեասյանի համագործակցության առաջարկը այդ ժամանակ ֆինանսական եւ այլ դասճանչումով նորասկսված հարմար չէր ընդունել: Մի ֆանի անգամ գնացել եմ Թուրքիա՝ եղել հայկական այն վայրերում, որոնք դեռ միջնադարից խեղճագործական կենտրոններ էին, մանրամասն տեղեկություններ եմ հավաքել, ուսումնասիրություններ կատարել: Այդ ցրանում հայերին արգելված էր անգամ հայերեն խոսել: Ծանոթալով Զյուրիխի մշակութային շարքեր շրջանում, կար-

ամբողջություն կներկայանա, նոր խոսք կլինի, նոր շունչ կհաղորդի ինձ նկարչությանը, նոր ծավալներ ու մտածողություն, նոր որակի մոտեցումներ՝ շնորհիվ այս նոր գործունեության:

- Ինչպե՞ս մտադասեցի գաղափարը: Գիտե՞մ, որ նախնական ուսումնասիրությունների ծավալում աշխատանք եմ արել, ի՞նչ կղատեմ այս մասին:

-Ամեն ինչ սկսվեց Երուսաղեմից, եթե չեմ սխալվում՝ 1996-ին էր, երբ առաջին անգամ այնտեղ էի եւ ծանոթացա Զյուրիխի մշակութային այս շրջանի գործունեությունը Երուսաղեմում շարունակված Բայանի ընտանիքի հետ: Նրանք Armenian Ceramic բեռնում էին ստեղծել՝ Զյուրիխի ժամանակակից արվեստի եւ ողջ Երուսաղեմում ներկայացրել ու հիմա էլ շարունակում են: Հետագայում սարքեր երկրների թանգարաններում ու շուկայում սկսեցի դարձնել մշակութային այս շրջանի, խեղճագործական մտածողության հայտնաբերեցի, որ հայկական այդ ցրանի խեղճագործական արվեստը ներկայացված է իսլամական արվեստի սակ: հայագիր, հայադասեր, բացահայտ հայկական զարդադասերներով խեղճագործական մտածողություն՝ Վիեննայի, Լուվրի թանգարաններում, Նյու Յորքի Մետրոպոլիտենում եւ այլ թանգարանների ցուցահանդեսներում ներկայացված են որդես Islam art: Վաշինգտոնի Սմիթսոնյան թանգարանում հրավիրեցի այդ բաժնի թանգարանաժողովին: Ինչպե՞ս էր, շատ կիրք ու շատ բանիմաց: Նրան հարցրի. «Ռոֆֆելեր» այս մտածողները, որ ներկայացրել եմ որդես իսլամական արվեստ, ֆիլոսոֆիական մշակույթ է, եւ ստեղծել է հայ ժողովուրդը»: Ինքը ֆաջաճեցի եր եւ սասց. «Հինգ տարի մեկ թանգարանի կողմից ճանաչողություն եմ այն երկրները, որոնց մտածողները մեմ ունենի՞ հայաթյաթելու նորերը: Եղել եմ Թուրքիայում, Հայաստանում, Վրաստանում եւ այլ տեղերում, մի բան կարող եմ ասել՝ Թուրքիայում այս մշակութային զբաղվում եմ այսօր եւ շատ բազմազանություն ունեն, Հայաստանում մեկ մտածող անգամ չգտա: Ժողովուրդը, որ ունի մշակույթ եւ դա իրենն է, չի կորցնում: Ուրեմն դա ձեր մշակույթը չի, այլապես դուր կլրելի դա»: Այս խոսքերը փոխեցին իմ ճակատագիրը. արդեն 20 տարի է: 2004- ին ժնեվի իմ անհասկանալի ցուցահանդեսի օրերին առիթ ունեցա այցելել խեղճագործության ցուցահանդես, դարձյալ նույնը՝ հայաթնույթ, հայադասեր, մեր մանրամասն ուղիղ վերցրած ֆիլոսոֆիական սիմվոլիկայով, Իզմիրում, Զյուրիխի այս տեղածած 300 - 400 տարվա թանգարանում մտ-

դալով թանգարանը վերաբերող գրքեր, որոնցում ասվում է, թե ովքեր են այս մշակութային հիմքերը դրել այնտեղ, ամենուրեք միտնույն երեւոյթն եմ նկատել՝ առաջին անուններին կից նաղաւ բառն է գրված՝ Նաղաւ Օճնիկ, Նաղաւ Հովսեփ եւ այլ, հետո միայն թուրքական անուններ են նշված: Որքան էլ ասեմ՝ Զյուրիխի մշակութային այս ճյուղը թուրքական է, բայց թանգարանական փաստեր գոյություն ունեն, դրանք ակնհայտ այլ բան են ասում: Ինչ արվել է հայերի կողմից չորս հարյուր տարի առաջ, նույնը վաստակ ձեւով՝ կանաչներով, մուսուլմանական զարդադասերներով կատարվում է այսօր, որեւէ նոր բան չի ավելացել:

- Զյուրիխի մշակութային կարգերը խեղճագործական արվեստը հասցրել են բարձր մակարդակի: Ի՞նչ նորություն եք բերում դուր՝ կիրառած սեխնոլոգիաների կամ դիզայնական առումով, գույն եւ ինտերիորի նրբերը:

-Օգտագործելով Զյուրիխի խեղճագործության ավանդական սեխնոլոգիաները՝ մեմ մի շարք նորամտություններ եմ արել, այդ մշակույթը մեկ այլ մակարդակի է հասցվել, փոխվել է: Վերամիկան ինքնին բազմաշրջանային չի եմ թաղում, մեմ բազմաշրջանային եմ հաղորդել՝ ստանալով 8 շրջանի կերամիկա, եւ յուրաքանչյուր գույն թաղանված է: Բազմաշրջանայինից բացի, որը խեղճագործական արվեստի հասկանալի լեզու չէ, ավելացրել եմ գեղանկարչական տնայնություն, մտածողություն, որը նույնպես խեղճագործությանը հասնու չէ:

-Ստուդիայի «Լագուզ» անվանումը առնչություն ունի՞ որեւէ հին սիմվոլիկայի կամ երեւոյթի հետ:

ԱՄՈՒՆԵՐԻ ԿԻՐԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ԿԵՐԱՇՆՆԱԿՈՐՈՒՄԸ

Ռուները հին սառեր են, կենդանի գիտելիք են համարվում. ամենահներից մեկն են, չինական հիերոգլիֆների մասնաճյուղեր են, հեռավոր մանուկներն ունեն բոլորազոր հայերեն սառերին, որով գրված են հայկական հնայինները: Ռուները օգտագործվում էին գերմանական լեզուներում մինչև լատինական այբուբենի ներմուծումը: Ռուների առաջին սիմվոլը լազուգն է, որ նշանակում է հողագետ օվկիանոս, օվկիանոսի ոգի: Յուրաքանչյուր արժանի, գործունեության նշանակալից սիմվոլներ, իմ կարծիքով, սկսվում է այդտեղից ու հանգում նույնի, խորհային բնությունը կյանքի սառ է: Անվանումը սովորական կիրառական արտադրությունն է, իրերի, առարկաների խորում դրված են իմաստային սառեր շերտեր՝ սիմվոլների մասնական նշանակություններով: Հայկական մշակույթի այդ շերտերում դասակարգված են հին գիտելիքներ կան: Մեր գիտակցությունն առհասարակ սիմվոլիկ համակարգով է աշխատում, այս աշխարհը մենք սիմվոլներով ենք ընկալում, ամեն ինչ է սիմվոլ, իրականում դա կենդանի էներգիա է, դրան հարկավոր է լուրջ մոտենալ: Վաղուց ձեռնամուխ են եղել վերադարձնելու մեր մտածողությանը, մեր լեզվին այն սիմվոլները, որ ջնջվել են սարքեր դասառնում, այն գիտելիքը, որ կորսվել է ժամանակի ընթացքում: Մենք վերցնում ենք միջնադարյան ոչ համարմասշտիկ, այլ այն ձեռագրերը, որոնցում ոչ թե ուղղակի ծաղկողների կողմից արված նշաններ կամ դասակարգում են, այլ սիմվոլային հասկացումներ են, գործածված, գիտելիքով նկարված, որոշակի իմաստային համակարգի մեջ դրված նշաններ, եւ այն մասնական, դարձնում ենք ֆրակտալային, այսինքն՝ փոքր մեծի մեջ այնպես, ինչպես մեծը փոքրի մեջ: Դա ստեղծում է մեր իրականությունը, դրանք բնությունը չփոխելով՝ արտաքին շերտեր փոխվում են: Հիմնում հին գաղտնի է, ոչ թե նորացնում ենք, այլ էվոլյուցիան ենք աղափարում, դրանք սարքեր են, ստեղծում ենք գաղտնի էվոլյուցիան: Մեր նպատակն է միանալ ազգային մշակույթի այս շերտին, իրականակումնին, իրական գիտելիքին եւ խոսել ժամանակի սիմվոլիկայով:

«Լազուգի» սիմվոլը մեր այբբենարանի Ա սառն է (թվային արտադրությունը՝ շրջված 1-ն է), որ հայ մասնագործական վաղ շրջանում դասակարգվել է որպես ուժի եւ իշխանի սիմվոլ եւ նկարագրվել է: Երկու հակամեծ ուժեր շրջված իրար դեմ՝ վերին գիտակցությունը եւ հողային մտածողությունը, ինչը կա մեր մշակույթի շերտերում: Սա դարձել է մեր բնական խորհրդանշան:

Եվ ի՞նչ իրեր են դրան, որոնցում այսօրիսի նշանակությունը, իմաստներ են դրել:

Ներկայում աշխատում ենք մի գաղափարի վրա, որի նպատակը հողին ծառայելու սկզբունքն է: Փորձում ենք բարձր որակի հայկական ստասի արտադրություն ստանալ, որն իր ծավալներով, ոճավորմամբ, նկարագրողունով լինի հայկական մտածողությունից բխող, ինչն առ այսօր չի արվել: Միջնադարից այս կողմ շատ բաներ են արվել, բայց հիմնական նորարարություններ չեն եղել՝ ելնելով մեր սեփական ոգեղենությունից: Ինչպես հայկական մշակույթն է երկփեղկված, մեր ստասիքն էս երկփեղկված է լինելու: Դրանք դարձ կիրառական առարկաներ չեն, արվեստի գործեր են, որոնք նկարվում են ձեռքով եւ հնարավոր է՝ աճողային վաճառք մատուցում են, շուկայում չեն վաճառվում, կենդանիացված թանգարաններում, ցուցասրահներում՝ սահմանափակ ֆանկցիայով: Նման որակի աղափարները համար ստիպված էին բարձր նյութի հետ աշխատել, կավի փոխարեն ճենաղակի որոշեցիմ օգտագործել, կարմիր կավի փոխարեն սոխակ կավ, որն իր հատկություններով սարքեր է. կաղիմը

շատ բարձր ջերմաստիճանում է կարծրանում, ի սարքերում կարմիր կավի: Հայաստանում կարմիր կավ կա, բայց սոխակը չկա, ներմուծում ենք Ֆրանսիայից, Գերմանիայից, մյուս անհրաժեշտ նյութերը, ջնարակ եւ այլ, նույնպես այդ երկրներից ենք ներկրում: Մասն ամենաթանկ ու որակյալ նյութերն են, եւ մենք էլ փորձում ենք դրանց հետ շատ որակյալ աշխատել:

Աշխատանքներ են կատարվում ճենաղակե հայկական զարդերի ստեղծման ուղիով, արծաթի, թանկարժեք փայտի համարողություններով, օծանելիքի, կոնյակի սարաների, մսաղցաբլի ենք ճենաղակե հայկական ֆանդակ՝ միջնադարյան ձեռագրերում բավական հաճախ օգտագործված Շերանիկի կերտավորման միջոցով, որը ֆրիսոնեության խորհրդանշան է: Որոշակիորեն սրանսփռումացրել ենք այս կերտարը՝ ելնելով մեր հողերու-մշակույթային դասական անցյալի շերտերից: Բրիտանությունից առաջ հայերը հին հավասար

terrena (հեփաթ՝ հողից):

Անցնող այս 15 տարիների մեր գործունեության սկզբունքներից կարեւորագույնը եղել է մտնում է՝ չեղելով մշակույթային իրականությունից եւ չմտնել նյութի աշխարհի, բիզնեսի սարածք, որն ինքնին գոյություն ունի, բայց առաջնային նպատակն այն է, որ այս մշակույթը իսկապես կայանա, այսինքն՝ դասնություն ստեղծել: Մշակույթ ստեղծելը շատ ավելի թանկ արժեք է, քան հնչել անուն ստեղծելը, կամ դրան վաստակելը:

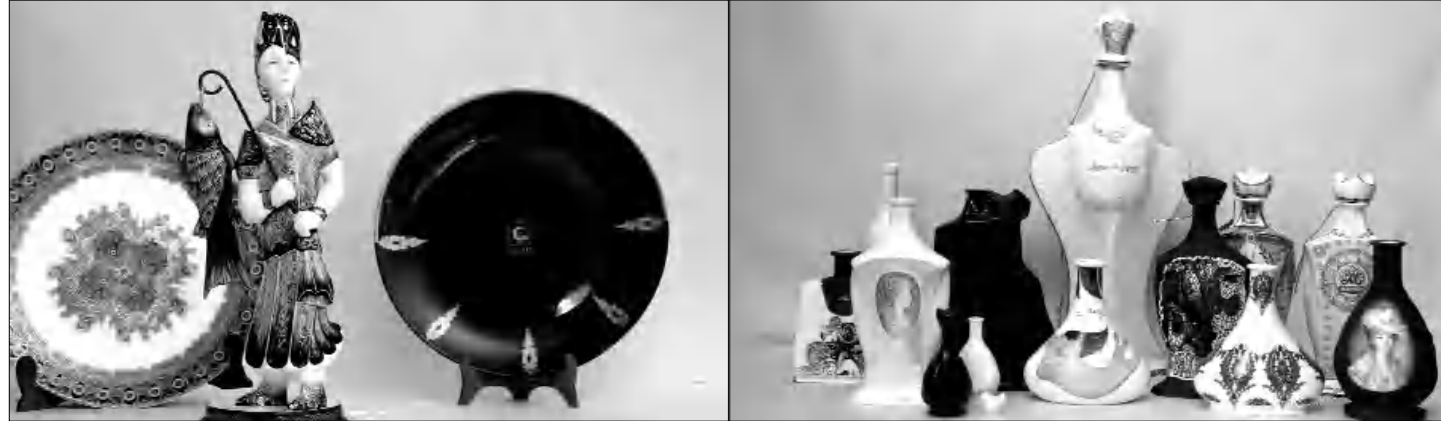
Եվ մի ֆանի խոսք նկարչության մասին. արվեստանոցը սրամադրող է, անհնար է շրջանցել: Եվրոպական, ամերիկյան դասկերասահների հետ աշխատելու Ձեր տպավորությունները. ինչպիսիք են այս մշակույթի դրսևորումներն այնտեղ՝ նկարչի ունեն նկարչի-դասկերասահ փոխհարաբերությունները, զննահասման չափանիշները:

Եվրոպական, ամերիկյան ցուցաս

են աշխատում նկարի վրա՝ ամիսներ: Այս ընթացքում շերտեր խաղարկվում են, մաքրվում, նորերը ստեղծվում, այնքան մինչև նկարը խոսի իմ ներսի հետ, սրամարողություն, արտոն հաղորդի ոչ միայն դիտողին, նաեւ՝ ինձ: Ու որքան էլ սարսի-նակ թվա, իմ արտունները կաղ չունեն դրա հետ: Նայած՝ թե ներքին բնության որ շերտից եւ մոտենում նկարին՝ կերտարին, գույնին, դրանց հաղորդվում է որոշակի արտուն: Այդ էներգիան փոխակերտվում, դառնում է նրանցը, ու նա այլևս ինքնուրույն է: Վերջնական այդ շերտով ֆո գիտակցության մեջ այն չի եղել ի սկզբանե, այդպիսի էնոցիոնալ տպավորություն չես ունեցել, նկարն է սկսում թեպաղել, ինքն իր ճանադարին է անցնում: Երբեմն նայում ու մտածում ես, թե ինչ կաղ ունի ֆեզ հետ...

Լույսը շատ նուրբ է՝ լինելով շատ հզոր ուժ, աներեւակայելի նուրբ է եւ աներեւակայելի հզոր: Գույնը, երանգները որքան մշակվում, մեկը մյուսի հետ հաղորդակց

«Մշակույթ ստեղծելը շատ ավելի թանկ արժեք է, քան հնչել անուն...»

լիմներ ու դասառնումներ են ունեցել, մեր հին ասվածները, մեր դասկերտանումները եւ արտադրությունը, որը հեթանոսական չէ: Մենք այդ շրջանն էլ ենք ունեցել, սակայն դա ֆիչ է հայկական: Մեր ստեղծած ֆանդակի կոնցեպտը բազմաշերտային դրսևորման մեջ է՝ մի կողմից արեւի դասառնումը՝ դրան բնորոշ սիմվոլիկայով, մյուս կողմից ֆրիսոնեության խորհրդանիշ ձուլը՝ ուսած: Երկու շրջանի մտածողական շերտերը մեկտեղել ենք, որն իր մեջ կրում է մարդկային երկու բարձրագույն արժեք՝ արժանադասկություն եւ խոնարհություն: Խոնարհությունը շատ մեծ ուժ է դասառնում, սակայն երբ չկա ներքին վեհության զգացումը, խոնարհ չի կարող լինել մարդը: Կոմիտե ուժի, ամբիցիների մասին չէ խոսքը, այլ՝ հոգու վեհության: Արեւի դասառնումի մեջ, չեն կարծում՝ եղել են բաներ, որ ֆրիսոնության մեջ չկան եւ՝ հակառակը. երկուն էլ նույն բանն են ասում. սերն է իշխում ամենուր:

Ստառողական շուկայի, դասառնողական ուսումնասիրություն վաստաբար արվել է, այս արտադրանքը բավական բարձր գին ունի, ո՞ւմ է այն հասցեագրված: Կարճ նախնական դասավորվածություններ, համագործակցություն դրսի շուկայի հետ:

Այսօրվա աշխարհն այսպիսին է, բերնոյային է: Մեր նպատակը՝ հայկական այս նոր բերնոյի «Լազուգի»՝ ոլորտի միջազգային հայտնի բերնոյերին մրցակից դարձնելն է: Մեր ընկերության մասնագետները լուրջ դասառնավորվածություններ ունեն դրանցից մի ֆանդիկ հետ (Գուչի, Լադուրե), համագործակցում ենք ամերիկյան, ֆրանսիական, արաբական, ճապոնական արտադրողների հետ: Այսպիսի շուկա մտնելու համար հարկավոր է հնարավորինս ամբողջական եւ կատարյալ որակի աղափարել: Հույս ունենք՝ թերեւս մինչև սեպտեմբեր հաջողենք: Մտադիր ենք բացելու ցուցասրահ-թանգարան, որը կլինի առաջինը Հայաստանում: Վաճառք այնտեղ չի լինի, մուտքներ ձեռք բերել ցանկացողները կուղղորդվեն համադասառնում արտադրողներ: Գնային բազմաշերտային լինելու է, սարքեր մակարդակների մասշտիկ իրեր նույնպես լինելու են: Ստեղծել ենք այսպես ասած, fabula

րահներում մասնագիտացված է ամեն բան: Տարբերություն ոչ թե արվեստաբանների, գալերիստների, այլ հանրության ընկալման, վերաբերմունքի խնդիրն է: Անգամ շատ դրոճեստիոնալ դասկերասահն այստեղ չի կարող հաջողել, որովհետեւ դրոճեստիոնալ այդպիսի մոտեցումը հասարակության դասառնող գիտակցություն է դասառնում: Դրանում գալերիստի եւ համախոհի, գալերիստի եւ նկարչի կոնցեպտները սարքեր են: Իրենք ունեն համախոհների սարքեր կատարողներ՝ նախընտրած հեղինակներ ունեցող գնորդներ, կոլեկցիոներներ, նկարը որպես ինվեստիցիա ձեռքբերողներ: Հայ իրականության մեջ այս սարքերակումները ձեռավորված չեն: Այսպիսի դրոճեստիոնալ շուկայի ձեռավորումը՝ ցուցասրահների, ինչն ինքնին հասկանալի է, եւ նրանք իրենց գործն անում են, եւ արվեստաբանների աշխատանքն է: Սա չի արվում դասառնողական հոլովումներով: Նկարչի ունեն այն, որ Միացյալ Նահանգներում, Ֆրանսիայում, Անգլիայում, Շվեյցարիայում, դասկերասահից՝ մասնավորապես որոշակի սահմանված գնից բարձր նկար գնելիս, գնորդը համադասառնական չափով ազատվում է եկամտահարկից: Մասնով խրախուսվում է արվեստի գործ գնելը, բացի այն, որ սեր են կանգնում, աշակերտներին իրենց երկրի մշակույթին, ձեռք են բերում շատ լուրջ նյութական արժեքներ, եւ դա արվում է դասառնողական հոլովումներով: Մասնով կարեւոր մոտեցումներ են, կարծում են՝ ֆադափակություն է նաեւ: Արդյո՞ք արվեստը հարկավոր է մեր երկրին. այս մասին դեռ է մեր կառավարությունը մտածի, աշակերտ մշակույթին:

Ասում են՝ գույնը հողերու բարձր ոլորտների արձագանք է: Ձեր գործերում գույնային շերտանցումները շատ թափանցիկ են, մաքուր, խորհրդավորության, միաժամանակ երկրության զգացողություն են առաջացնում կերտարները:

Իմ կարծիքով, այն նկարները, որոնք մարդկային էնոցիոններ չունեն, ավարտված չեն: Աղումը փոխհարաբերություն է ստեղծում նկարչի ու կրտսի միջոց: Արվեստի մեջ ամեն ինչ է հնարավոր, բայց իմ դեմքում համար սա շատ կարեւոր է. նկարը դեռ է արտուն ունենա: Ես երկար

վելով, նյութի ինչ՝ որ օրենքներով փոխակերտվում են արտունի, այդ թափանցիկության տպավորությունը այդտեղից է:

Դուք ամբողջությամբ արվեստի մեջ եք, ազգային մշակույթ, մտածողություն կրող մշակութային, ինչպիսիք վերաբերմունք ունեք ներկայիս մեր իրականության այս խաղը, անորոշ մթնոլորտին:

Բնականաբար հայ իրականությունը ամբողջից չի կարող սարանջատվել, ոչ միայն աշխարհափառական իմաստով, սնեստական եւ ուրիշ, նաեւ այսօր աշխարհում կատարվող շատ մեծ փոփոխությունների: Ժամանակակից տեխնոլոգիաներն այնքան են առաջացել, որ միամիտ մարդը կարող է մտածել, թե դա ուղղակի գիտական ընթացք է ու չէր կարող ազդել բնության վրա, մարդկային գիտակցության, երկրների եւ ֆադափակությունների վրա: Մենք արտուն ենք շատ արագ ժամանակներում, նույնիսկ այնքան արագ, որ ինձ թվում է՝ չենք էլ ընկալում դա: Այս իրականության մեջ մտածել, որ մեր երկիրը դրանից զերծ միջի մնա, անհրաժեշտապես կլինի: Իմ կարծիքով, Հայաստանը իր չափով, իր փոքր չափով մեծ փոփոխություններ է անում: Լավ կամ վատ ասելը չի, յուրաքանչյուրն իր գիտակցության մեջ միջի հասկանալ՝ արդյո՞ք դասեր կփառվեն, կդառնան ավելի լավ, նույնիսկ այս կով կամ վատ թվացող ընթացքների մեջ: Մարդկանց դատելը հեշտ է, մեղադրելը հեշտ է, երբեմն չմեղադրելը դժվար է: Հասկանալը շատ դժվար է: Միակ բանը՝ սիրով նայել մեր հողին, մեր ժողովրդին: Ես մտածում եմ՝ արժեք խնդրել այն բոլոր մարդկանց համար, ովքեր որոշում են մեր երկրի բախտը, որ նրանք լինեն երկրի արժանի ծառայողներ, եւ ոչ՝ շերտ: Եթե մարդը իր կենդանության օրոք արդի դասնությունը ծառայելու գիտակցությամբ, աղա արժեքավոր կյանք կանցնի: Դրանից ավելի ի՞նչ կարող ենք վերցնել կյանքից, ի՞նչ միջի մնա ժամանակի շերտերում, եթե ոչ՝ դասնությունը: Դասնության էներգիան շերտերում երեւի թե չի կորչում: Այս գիտակցությամբ մենք այսպիսի մասնագետային իրականության մասը կդառնանք, կհասկանանք որքան էլ դժվար, բայց թանկ կյանք ենք արտուն:

Արմանուտ ԿՈՉՄՈՅԱԼ

Պարսկագէտ

Գարունը եւ կյանքի զարթոնքը մարդկությանը շնորհակալ մեծագույն դարձնելից են, որոնք հրճված են դաստիարակ մարդուն քաղաքակրթական միջավայրում...

Այդպիսի մի դաստիարակ է Նոռուզը (Նոր օր) Նոր տարին, որ շնորհակալ է մեր մեծավոր հարեւան դարձնելից են: Նոռուզը սիեզերական օրինաչափություններից ծնված տոն է: Եթե մի սեղմ դասական ակնարկով անդրադարձանք Նոռուզի անցյալին, ապա դարձ կդրանք, որ նրա արմատները գնում են դեպի արիական-իրանական ժողովուրդների վաղնջական ժամանակները: Չրադաշտի օրով նշվող բազմաթիվ տոների՝ ամառային ցորենահավաքի, հոսի վերադարձի ցարհուն համաժողովրդական խանդավառությամբ է կատարվել երկու տոն՝ մեհրգան եւ Նոռուզ, որ խորհրդանշան է մեռնող եւ կրկին հառնող բնությունը:

Նոռուզյան դրվագներ

դանուկ է մեռնող եւ կրկին հառնող բնությունը:

Այդուհանդերձ մեզ հասած հնագույն վկայությունները խոսում են այն մասին, որ հզոր Արեւմտյանների օրով գործող օրացույցը չնչին արբերությամբ հանդնակում էր բարեկամի հետ, սակայն ամիսների անունները զրադաշտական աստվածություններին էին ներկայացնում՝ Արամազդ, Միթրա եւն: Եվ զրադաշտական եւ բարեկամի օրացույցներով Նոր տարին սկսվում է Մարտի այն գիշերը, երբ Արեւակը մերձեցնում է հայկ համաստեղությանը եւ սեղի է ունենում գարնանային գիշերահավասարը:

Սկզբնական շրջանում Նոռուզը տոնվել է որդես գարնան տոն եւ ուղեկցվել երգերով, որոնք կոչվում էին Բահարիե (գարնանային): Իսլամի ընդունումը չի խաթարել իրանական ժողովուրդների այդ հնագույն տոնի ծիսական կատարումը: Ավելին, գարնանային ներբողները հետագայում փայլ են սվել իսլամական իրանյան աստվածների գիշերային խաթաներին եւ խանդավառել ժողովուրդին աղմկոտ Նոռուզյան ուրախություններում:

Ահավասիկ բարաբիեի մի հասված Ռուդաբիի Դիվանից.

Նորից եկավ ուրախ գարունն իր գույներով հրաշագեղ,

Բուրեց անուտ ու հրճվանով հազավ նորից գուգան իր շեղ,

Ով կիտ էր ծերության սակ, դասանությանը հղաբարացավ,

Եվ աշխարհն այս հին ու ծեր՝ ջախելության հանդես դարձավ:

Երկինն իսկույն ոտի հանեց ամոթ գնդերն իր անհամար

Եվ գորադես դարձավ փամին, իսկ որոտը՝ շեփորահար.....

(Թարգմ. Վահագն Դավթյանի)

Հզոր սուլթան Մահմուդ Ղազնավիի արվեստական դրոշմ Մանուշեհրին Նոռուզյան զարթոնքի գույների ու երանգների խաղը համեմատում է հայկական դիդակիի հետ:

Նոռուզը տոն է հավասի եւ ուրախության

Հազնում են դաշտերը դիդակի հայկական:

12-րդ դարի բանաստեղծ Շաբանջին գրում է.

Արագիլն առաջինն է բերում մեզ Նոռուզի բույրը,

Արագիլն է մեր թախծոտ հոգու գարնան լուրը....

Արեւելի մեծ հեղինակություններից Եստերն են անդրադարձել Նոռուզին: Օմար Խայամին է վերագրվում արձակ մի ստեղծագործություն, որ կոչվում է «Նոռուզնամե»: Արաբ մասնագիր Մասուդին, մեծ մտածող Ալ Բիրունին, նույնիսկ 20-րդ դարի դարձից հայտնի արձակագիր Սադեդ Հեդայաթը, որ դարձից դասնա-ազգագրական նյութերի հավաքման ջանքերով էր, մեծարում էր Նոռուզի խորհուրդը: Ըստ այդ սեղեկությունների, դիցաբանական արձակագրության է (այլ արբերակով՝ Ջամեհրը) եղել տոնի ստեղծման առաջնորդը: Հավաքելով իր մտքերը մեծ այն օրը, երբ արեւը հայկ համաստեղության ծիրն էր մտնում, Ջայունարսը, որ Ֆիրդուսու Շահնամում մարդկությանը բարիքներ շնորհած էր առաջադիմության ուղին նշած առաջին մարդն էր, հրաման էր տալիս սկսել ժամանակագրությունը:

Հետաքրքիր է Նոռուզի էթիկոսը: Այդ օրը մեծ է ամեն ինչ մարդ լինի, տունը՝ հավաք, հագուստները՝ նոր: Նոռուզի բանաձեռը լավատեսական է. ով ուրախանում է Նոռուզի օրը, նա ուրախանում է ողջ տարին: Հայտնի է, որ նույնիսկ արձակները այդ օրը բարեհաճ էին ժողովրդի նկատմամբ եւ ջանում էին առատ սեղաններ գցել: Այդ օրը չէր կարելի ներդրելով դաստիարակել տները, Նոռուզը համարում էր աշխարհիկ գործերի ուղեկցից: Նոռուզյան տոնի բնադասական հենքը տեսնում ենք այն բնական սարերի ընթացումից, որոնք հազարամյակներից մինչեւ մեր օրերն են հասել: Այդ են հաստատում ծիսական կոկիտ արարողությունները, ինչպես նաեւ տոնական կոմպոզիցիան: Այսօր Նոռուզի սեղանը զարդարում է ծլարձակ գարին կամ ցորենը, որ նշանակում է բնության արարող ուժը եւ կյանքի հաղթանակը: Գարին բարիք է, այդ է դաստիարակ, որ ժողովուրդը մինչեւ Նոռուզի օրը հաճույնով հետեւում է նրա ծլարձակմանը եւ աճին:

Հնում Նոռուզի տոնին ընդունված էր սեղանին դնել սարբեր ծառերի 7 ճյուղ, որոնք ուղեկցվում էին՝ «բազմադասակում էր, բազմադասակում է, բազմադասակվելու է» խոսքերով:

Հասկանալի է, որ իմաստուն նախնիների կողմից Նոռուզի ընթացության օրը որդես ժողովրդական տոն դասական չէր: Այն վերածնունդ եւ հառնող կյանք էր խորհրդանշում: Երբ դարձից այսօր սեղանին էր դնում Սառնով սկսվող 7 բուսական ծաղկան խորհրդանշե (հաճախ սին), նա նաեւ մեծարում էր երկրագործի աշխատանքի արդյունքը: Ինչպես ամեն երեւոյթ, տներն էլ են ենթարկվում դիվալեկտիկայի օրենքներին, հարմարվում ժամանակին եւ սարափոխվում: Այսօր Նոռուզյան տոնական սեղանի խորհրդանշանների կողմից դրվում է նաեւ Ղուրանը, ինչպես նաեւ հայելի, որ կրկնադասական է այդ ամենը եւ կարծես հնագույն «բազմադասակի» հրամանի ժամանակակից արձագանքն է դառնում:

Այդ ամենով հանդերձ, Նոռուզը իր հիմքում մնացել է անփոփոխ: Այսօր իսլամական Իրանում Նոռուզի տոնը նույնպես սիրելի է ժողովրդին, որքան հազարավոր տարիներ առաջ: Այդ տոնը հեռավոր արձագանքն էր բաղադարյալ ժողովրդի հնագույն նախապիտանությունների, կանչն է նրա իմաստուն նախնիների:

Շնորհավորում ենք հեռու ու մոտիկ բարեկամ ժողովուրդների Նոռուզ-Նոր տարին, այն ժողովուրդների, որոնց համար սիրելի են անցյալից ժառանգած բնադասական տոները:

Նաիր 3ԱՆ

981 ԹՎԱԿԱՆԻ ԹՎԹԵՆ ԸՆԴԱԳՈՒՅՑԸ ՉԵՌԱԳԻՐԸ ԹՐԿՎԱԾ Է

Մաթեոսյանը, որը 10 սափ ուսումնասիրել ու հետազոտել է ձեռագիր գիրքը:

Ավագ վերականգնող Արթուր Պետրոսյանը 2 տարի նորոգել ու վերականգնել է թղթե հին ձեռագիրը: Այն, փաստորեն, երկրորդ կյանք է ստացել: Հետազոտողները կարելի էր եզրահանգման են եկել. ձեռագրի թուղթը Հայաստանում է ստեղծվել, սեղական արտադրության են նաեւ թելը, որով կարված է գիրքը եւ թանաքը: Քանի որ 981 թվականին թղթի արտադրության սեխնուրդից զարգացած չէր, ուստի գրի թերթերը լավ չէին դիտարկվում: Այն հասկանալի էր, որսեղ թանաքը թանձր էր եղել, թուղթը փայլավել, ծակվել է: Գիտական սերմնով ասած՝ թանաքակեր թուղթ է, որը կատարելապես մշակված չի եղել: Բայցեայնուհետ, կարող ենք փաստել, որ 10-րդ դարում Հայաստանում թուղթ է արտադրվել:

Մասենադարանի դասնության մեջ առաջին անգամ այս օրերին ցուցադրվում է թղթի վրա թանաքով գրված հնագույն ձեռագիր: Այն 981 թվականին է գրվել ու աշխարհի հնագույն ձեռագրերից է համարվում:

Ընդհանրապես դասնությանը հայտնի է, որ թուղթը առաջինը չինացիներն են ստեղծել, հետո՝ արաբները, հույները, չորրորդը մենք ենք:

Ձեռագիրն արժեքավոր է իր հնագույնությամբ, ամփոփում է դասական, գիտական սարբեր նյութեր հնագույն հեղինակներից՝ Արիստոսել, Աթանաս Ալեքսանդրացի, Գրիգոր Լուսավորիչ, Մովսես Խորենացի, Եղիշե եւ այլք: Ժողովածուն կազմել է Դավիթ Բահանան: 10-րդ դարում հայ եւ ֆաղկեդոնական եկեղեցիների միջեւ դավանաբանական վեճեր են տեղի ունեցել: Ձեռագրի հիշատակումներից սեղեկանում ենք, որ Դավիթ Բահանան այն կազմել է հայ եկեղեցու դավանաբանական դասագրքի օժանդակելու եւ ֆաղկեդոնականությունը մերժելու համար: Քահանան նաեւ հեղինակների անվանացանկն է ներկայացրել, որոնց երկերից ֆաղկեդոններ է ընդգրկել ժողովածուն, օրինակ՝ Գրիգոր Մանչեղագործ, Հովհան Ոսկեբերան, Պետրոս Ալեքսանդրացի: Պատկանելի է նաեւ հայ հեղինակների ցանկը, որոնցից մի ֆանիսի որոշ գործեր առաջին անգամ այս ձեռագրում ենք հանդիպում՝ Գրիգոր Պարթեւ, Հովհաննես Մանդակունի, Պետրոս Սյունեցի, Հովհան Օձնեցի:

Վերականգնող վարդես Արթուր Պետրոսյանը դասնում է, որ հիմնական բարդությունները թանաքն է առաջացրել, որը ժամանակի ընթացքում վնասել, փայլայել է թուղթը: Թանաքակերության հետագա զարգացումները կասեցվել են: «Ամեն թերթի ու տղի վրա շիջանակաւ աշխատանք է արվել: Ձեռագիր գիրքը նախկինում՝ 16, 12-րդ դարերում էլ է վերականգնվել, իհարկե, այն ժամանակվա դասնաններին ու միջոցներին համադասախան: Գիրքը 4 անգամ հիմնովին վերականգնվել ու կարվել է, բայց վերջնական ու գրագետ վերականգնումը Մասենադարանում արվեց: Վերականգնման ընթացքում կորուստներ չենք ունեցել, յուրաքանչյուր մասնիկ ու տառ դիտարկվել են: Այն, ինչ կորսվել է, ավելի վաղուց է սեղի ունեցել: Մոսավորապես 92 թերթ մեզ չի հասել, ժամանակի ընթացքում կորել-ոչնչացվել են: Էջերի ընդհանուր թիվը 361 է, նախնական վիճակում եղել է մոտավորապես 450», - դասնեց վերականգնող Արթուր Պետրոսյանը:

Մինչեւ 19-րդ դարի սկիզբը ձեռագիրը գտնվել է Բաղեի վանքից մեկուս, ապա սեղանափոխվել է Կարին, կարինցիներն այն իրենց հետ տարել են Ալյուքսա: Այնտեղից էլ գիրքը 1869 թվականին բերվել է Էջմիածին: Ձեռագրի առաջին ուսումնասիրողներից Գալուստ Տեր-Մկրտչյանն այն համարում է ամենաթանկագին հնություն: Նույն կարծիքին է Հակոբոս Տաշեանը: Իսկ Գարեգին Հովսեփյանցը (հետագայում՝ կաթողիկոս) գրի մասին ասել է, որ այն արժանի է ուշադրության ոչ միայն հնագույն թղթե ձեռագիր լինելու համար, այլեւ որովհետեւ հարուստ բովանդակություն դարձնակող հուշարձան է:

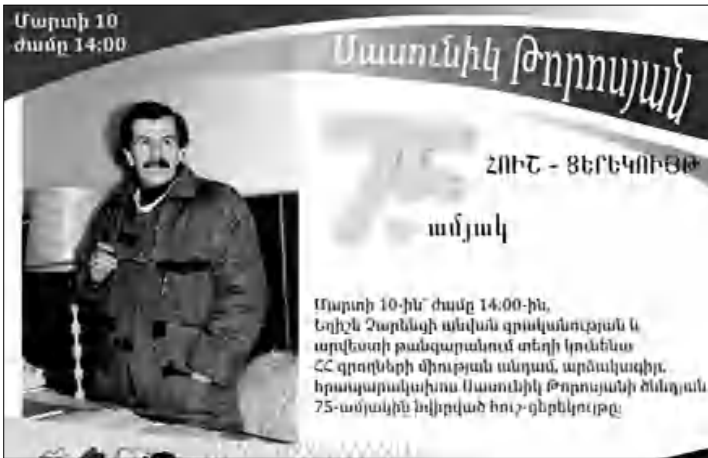
1981 թվականին Մասենադարանում մեկնել է այս ձեռագրի 1000 ամյակը եւ այդ առիթով այն ամբողջական մամանահանությամբ տպագրվել է երկու հատորով: Առաջին հատորը ձեռագրի դասնեցն է, երկրորդը՝ բնագրերի վերծանումը: Այդ աշխատանքը կատարել է ձեռագրագետ Արսաւես

Մարիեսա ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Կռվի նիշս ժամն ու սեղն իմացող զինվոր

Եթե մարդու մահից սասնչուր սարի հետ մտնում եմ, ապա մտնում եմ, ուրեմն մարդը չի մահացել: Ընդհանրապես՝ մեզանից վաղաժամ հեռացած արձակագիր եւ հրատարակախոս Սասունիկ Թորոսյանը չէր կարող մահանալ, քանի որ աղոթում էր նրա կողմից: Մահը հեռու էր և ու գիր կիսած սաղանդավոր գրողների սերունդը եւ ամեն դաստիարակի հիշումն ու մեջբերումն նրա սակավախոս ու դիմուկ մտքերը, նրա հազարերանոց գրքերը, նրա հազարերանոց գրքերը, նրա հիանալի ստեղծագործությունները: Սասունիկ Թորոսյանը մահ էր կարող մահանալ, քանի որ նրա հրատարակումներով սնվող, դասնից ուժ առնող մի սերունդ, այդ թվում լրագրողներս, մեր մեջ դասն ունի նրա կերպարն ու գիրը, ժամանակ առ ժամանակ հիշում՝ հասկանալով, որ խորհրդային անգունության մեջ թարմ օդի հոսանք բերողներն են մեզ օգնել աղոթել, երազանք իրականացնել, մեր ճանապարհը փնտրել, եւ այդ թարմ օդի հոսանք բերողներից մեկը մեր մայրամուտային եւ հեռանկալական սարիների փայլուն հրատարակագիր Սասունիկ Թորոսյանն էր: Եւ վերջապես Սասունիկ Թորոսյանը չի կարող անցյալ լինել, որովհետեւ նրա շարունակություն, նրա թոռ, Մասնադարանի գիտախոսող Արամ Թորոսյանը իր դասերի ժամանակները միայն իրենը չհամարելով՝ իր խնդիրն է համարում նրա հանրայնացումը, մարդու ակունքից սնված այդ ժամանակները փոխանցելով նորերին՝ այս անգամ Սասունիկ Թորոսյանի 75-ամյակի առթիվ տպագրելով գրողի հրաշալի «Գիշերը» վիպակը, որի շնորհիվ սեղն ունեցավ եղիցե Զարեհի անվան գրականության եւ արվեստի թանգարանում:

Ասեմ, որ ազդված եմ այդ շնորհանդեսից, որտեղ կարելի էր տեսնել գրականա-

գետների, գրողների՝ Սասունիկի սաղանդավոր շատ սերնդակիցներին, որոնց շնորհիվ շատ առ երև, հիշողություն առ հիշողություն նորից առարկայացավ այդ համեստ վարկաբանը, բայց շատ զգրված օժտված մարդու կերպարը, ու երբ ես դուրս եկա թանգարանի միջոցառման սրահից, կարծես ինձանից առաջ ընկած դուրս եկավ նաեւ Սասունիկ Թորոսյանը, իր սովորյալ համաձայն ձեռքերը մեջքին դարձած, դանդաղ քայլերով ճանապարհ ընկնելով դեպի Արամյան փողոց եւ սասունիկավարի զննելով այն վայրէջք, որոնցով նա ամեն օր աշխատանքից հետո մի ղոնջ էր անում սարիներ առաջ:

Շնորհանդեսը հավաքվածներին փոխհարսացնող, ներկաներին կլանող եւ սեղուն հիշողություններից հավաքվող մի գեղարվեստական դասն էր, որի դասնությունները մեկի-մեկի գրառողը հասցանք ընթերցողին շատ հետաքրքիր էր նյութ կարող էր առաջարկել: Հասկանալով շատ շատ շատ հարազատ դասերից հետո մեր կայացրեց Սասունիկի հայրենի գյուղում անցկացրած իր երկու օրվա մասին: Բա-

ցանից հիշողություններ ու գնահատականներ կային գրողների միության մայրաքաղաքի Հովհաննիսյանի, թանգարանի ճեմարանի Կարո Վարդանյանի, գրականագետ եւ գրչակից ընկերներից շատերի ելույթներում: Բայց իմաստ չունի մեջբերումներ անել, ուղղակի շատ կարճ նկարագրեմ նրանց ելույթների, բնութագրումների հասցեատեր կերպարը, որ այսօր էլ մեր կողմից անհրաժեշտ կլինի, նրա հեղինակավոր խոսքը մեր կյանքի այսօրվա իրողության վերաբերյալ, վստահ եմ, ուսանելի ու դասանցարկված կլինի, նրա սարողունակ, խիստ, միաժամանակ զգացմունքային հրատարակախոսությունը կարճափեղծներ էսօրվա դեղնոս լրագրության՝ մի երկու սարի աշխատանք ու արդեն մեծամասնացած հեղինակներին, քանի որ Սասունիկ Թորոսյանը, իր մի բնորոշ վերափոխմամբ եթե մեմ էլ բնորոշում իրեն, իր գործում նման էր կռվի սեղն ու ժամն իմացող զինվորի, որ աշխարհը բարոյական չափանիւթների մեջ է դնում:

Գրականությունը փնտրել «Գիշերը», սա էրգի մասին ստեղծված սարսեռական դասնունների կարծախոսներից դուրս գա-

լու համարձակ փորձ է, ըստ Արամ Թորոսյանի՝ սոցիոլոգիական, հոգեբանական, փիլիսոփայական վիճակ, որտեղ Սասունիկ Թորոսյանի գրողական ներաշխարհն ավելի ընկալելի է: Սասունիկ Թորոսյանի այլ գրական գործեր են դասարանում եւ տպագրության մեջ փաստորեն ակամաստ կլինեմ գրող Սասունիկ Թորոսյանի հեռանալու երկրորդ ծնունդին՝ կյանքի ընթացքում լույս տեսած մի քանի գրքերի եւ «Ափնարոսիկ» հիանալի վիպակից հետո: Բանաստեղծ Հակոբ Մովսեսի բնորոշումն այս դեպքում անհրաժեշտ դարձաբանում է:

«Սասունիկի դեմք էր ասել բարձր հայ մտավորական: Նկատելի ունեւ մեր մշակույթի ամբողջ ներկայությունը նրա գրականությունում, հայրենի հանդեպ նրա ակամաստ վերաբերմունքը եւ դրա վարդապետները վերամարմնավորումը: Գրողական հարթությունում նա իրեն հետադարձ առաջին գծերից, որ ավելի նուրբ ու խորը տեսնի, որ նրան ո՛չ գովեստի խոսքեր ստողները խանգարեն, ո՛չ դասարանի վրդակները: Հանդգնված եմ՝ նրա գրականության գնահատումը դեռ առջեւ եմ»:

Խաչատուրյանի երաժշտությունը ամերիկյան բալետում
Ներկայացվել է Ռասմանսկու «Մեր եւ ցասում» բալետը

Տեսարան «Մեր եւ ցասում» բալետից:

Միտիլ Գուստանովի:

Մարտի 5-ին Կոստա Մեսայի (Կալիֆոռնիա) Արվեստների Սեպտեմբերյան կենտրոնում կայացել է «Ամերիկյան բալետային թատրոնի» գեղարվեստական ղեկավար, «Genius Grant» մրցանակի արժանացած Ալեքսեյ Ռասմանսկու «Մեր եւ ցասում» լիամետրաժ բալետային ներկայացման առաջնախաղը: Ըստ «Միուր-Սփիթթեյթ» շաբաթաթերթի, դա Ռասմանսկու 17-րդ ստեղծագործությունն է այդ թատրոնում եւ հիմնված է մ.թ. առաջին դարի կենտրոնի Կալիֆոռնիայի (Callirhoe) սիրային վեպի վրա, որտեղ իդեալական սիրահարները հաղթահարելով ճակատագրի հարվածներն ու առօրյա գայթակղությունները հավասարի են մնում իրար: Բալետային ներկայացման համար, որը թատրոնի հիմնադրման 80-ամյակի առթիվ մասնակի բեմադրվելու է մայիսի 18-ին կայանալի «գարնամային գալաթի» ժամանակ, իսկ Նյու Յորքում ունենալու է իր համաշխարհային առաջնախաղը հունիսի 2-ին, Ռասմանսկին ընտրել է Արամ Խաչատուրյանի ստեղծագործություններից մի հոյակապ «Ծաղկեփունջ», խոստովանելով, որ «մեծ սեր ու հարգանք է տեսնում մեծամուն կոմպոզիտորի եւ նրա եռանդուն, կենսունակ եւ հուզախառն երաժշտության հանդեպ»: Բեմադրության երաժշտական մշակումը կատարել է բրիտանացի ճանաչված կոմպոզիտոր եւ դասնական հիլիոդ Ֆինին, իսկ բեմական ձեւավորումն ու զգեստների ընթացքները՝ ֆրանսիացի ժամ-Մարկ Պոլիսանը:

Հիմնադրման 80-ամյակի համար թատրոնը նախատեսել է նաեւ այլ միջոցառումներ:

Էգոյանի նոր ֆիլմը կնճռոտ հարաբերությունների մասին է

Նյու Յորքի «Ուեստ Վիլեմ» շրջանում գործող IFC կենտրոնում փետրվարի 13-ից 16-ը կայացած «Canada Now» փառատոնի շրջանակներում Մ. Նահանգներում առաջին անգամ ցուցադրվել է կանադացի միջազգային ճանաչման արժանացած ռեժիսոր Ասոն Էգոյանի «Guest of Honour» (Պատվոց հյուրը) ֆիլմը, որը հոգեբանական «թրիլեր» է՝ հիմնված ընթացիկ կնճռոտ հարաբերությունների վրա:

Չորսօրյա «Կանադան հիմա» շրջուն փառատոնը նույնպես ունի վեր հանելու այդ երկրի կինեմատոգրաֆիական վերջին շրջանի նվաճումները: Դեյվիդ Թյուլիսի, Լայսլա դը Օլիվերայի եւ Լյուկ Ուիլսոնի դերակատարությամբ Էգոյանի նոր ֆիլմը, որն անցյալ սեպտեմբերին ցուցադրվել էր Վենեցիական համաշխարհային կինոփառատոնի օրերին, արժանացել է հայր-դուստր հարաբերությունները 15 արիների ընթացքում եւ բացառապես նրանց միջոց եղած դառը հիշողություններն ու ներողամտության, զարհուրանալիության եւ խաբեության դրսևորումները:

Ֆիլմի սկզբում հայր Գրեգը խնդրում է իր ուսանողների հետ վաս վարվելու մեղադրանքով բանտարկված երաժշտության երիտասարդ կին դասառնիկ դասն է իր հոր մասին, որդեսգի կարողանա դարձնել կարողալ մասնագիտությամբ սննդի վերահսկիչ հոր մահվան կադակցությամբ:

Էգոյանը մեծապես փորձում է հետաքրքրաշարժ

Վենեցիական կինոփառատոնում (ձախից՝ աջ)՝ Լայսլա դը Օլիվերայն, Ռոսիֆ Մաթերլենդը, Արսինե Խանջյանն ու Ասոն Էգոյանը:

«Կանադան հիմա» փառատոնի կուրսուր Թոն Սկոտլին, Ասոն Էգոյանը եւ Արսինե Խանջյանը:

բնավորություններ ստեղծել իր ֆիլմերում եւ անդեղվածայինի հետ նաեւ անորոշություններով զրավել հանդիսատեսի ուշադրությունը: Անցյալը ներկայի հետ շողկադեպի միջոցով նա իր ֆիլմերում ցույց է տալիս, թե ինչպես են մանկության տրավմաներն ազդում ներկայի հանգամանակների վրա: «Ֆիլմում հիմնական երեք կերպարները խախտում են վարվեցողության որոշ կանոններ՝ զսնելու համար համադասարանական լուծումներ՝ իրենց խնդիրներին: Նրանք ծուղակում են հայտնվել եւ կարծում են, թե կարողանան ելք գտնել դրանից», բացատրել է Էգոյանը, որի ֆիլմը դասնոցադրում ընթացած ֆիլմերի ցանկում էր Վենեցիական, Ատե Տորոնտոյում, Վանկուվերում, Լոնդոնում եւ Բոստոնում:

Ֆիլմի երաժշտության հեղինակն է Մայլ Դանան, որ Օսկարի արժանացավ «Life of Pi» ֆիլմի երաժշտությունը հեղինակելու համար:

Էգոյանը նաեւ խոստովանել է, որ Փարաջանովը մեծ ազդեցություն է թողել իր եւ իր ֆիլմերի վրա: